

Αρ. φακ.: 5.30.01/44

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ
για τις Εκθέσεις που υποβλήθηκαν του μήνες
Ιούλιο – Δεκέμβριο 2021,
με βάση το εδάφιο (10) του άρθρου 6 των περι
Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμων του 1991 μέχρι 2014

Κατά τους μήνες Ιούλιο – Δεκέμβριο 2021, ετοιμάστηκαν από την Επίτροπο Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Εκθέσεις/Τοποθετήσεις/Παρεμβάσεις, είτε κατόπιν υποβολής σχετικών παραπόνων είτε αυτεπάγγελα.

Οι εν λόγω Εκθέσεις/Τοποθετήσεις/Παρεμβάσεις ενέπιπταν στη θεματολογία του Βασικού Κορμού Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ενώ αριθμός εξ αυτών υποβλήθηκε υπό την ιδιότητα της Επιτρόπου ως Φορέας Ισότητας και Καταπολέμησης των Διακρίσεων, ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ως Ανεξάρτητος Μηχανισμός Προώθησης, Προστασίας και Παρακολούθησης της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, καθώς και δυνάμει του εδαφίου (1) του άρθρου 7 του περί Σύμβασης κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (Προαιρετικό Πρωτόκολλο) (Κυρωτικός) Νόμου του 2009, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Επιτρόπου ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας.

Αριθμός, δε, εκ των κάτωθι παρατιθέμενων Εκθέσεων/Παρεμβάσεων/Τοποθετήσεων, υποβλήθηκαν συνδυαστικά στη βάση δύο ή/και περισσοτέρων αρμοδιοτήτων της Επιτρόπου. Εξού και στο Συνοπτικό Σημείωμα γίνεται αναφορά σ' αυτές πέραν της μιας φορές. Ομοίως, η διπλή ή/και πολλαπλή αναφορά συγκεκριμένων Εκθέσεων/Παρεμβάσεων/Τοποθετήσεων έγκειται στο ότι το αντικείμενό τους αφορά πέραν της μιας Υπηρεσίας/Αρχής.

Περαιτέρω, στο πλαίσιο της αρμοδιότητας της Επιτρόπου ως Εθνικός Μηχανισμός Παρακολούθησης Αναγκαστικών Επιστροφών, ετοιμάστηκαν 50 Εκθέσεις.

A. Υπουργείο Εσωτερικών

✦ **A/Π 530/2020** ημερομηνίας 2 Ιουλίου 2021, **κατά του Επαρχιακού Κτηματολογίου Λευκωσίας**, αναφορικά με καθυστέρηση ολοκλήρωσης της εξέτασης αίτησης για αναγκαστικό εκσυγχρονισμό εγγραφής τεμαχίου στα Σπήλια, η οποία είχε υποβληθεί το 2016.

Το Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο μας ενημέρωσε ότι η σχετική με την υπόθεση ολοκληρώθηκε και ετοιμάστηκε σχέδιο που δείχνει το διαχωρισμό του ακινήτου σε τέσσερα νέα τεμάχια, σύμφωνα με την εκδοθείσα άδεια διαίρεσης του 1986 και την επιτόπου κατάσταση και ενημερώθηκε σχετικά ο Έπαρχος Λευκωσίας για την έκδοση πιστοποιητικού έγκρισης της διαίρεσης. Ο δε Έπαρχος μας ενημέρωσε ότι είχε εκδώσει πιστοποιητικό μη εξουσιοδοτημένων εργασιών σε σχέση με την υπό αναφορά άδεια διαίρεσης.

Στην έκθεση σημειώθηκε πως παρότι αναγνωρίζεται ότι οι αιτήσεις για αναγκαστικό εκσυγχρονισμό που τίθενται ενώπιόν των Επαρχιακών Κτηματολογικών Γραφείων τους αφορούν σε πολύπλοκες υποθέσεις, τα Επαρχιακά Κτηματολογικά Γραφεία οφείλουν να ενεργούν γρήγορα.

Σε σχέση με την περίπτωση της παραπονούμενης, επισημάνθηκε ότι το μεγάλο χρονικό διάστημα για το οποίο εκκρεμεί η εξέταση της αίτησης της, παραβιάζει την αρχή της χρηστής διοίκησης και τη σχετική νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, βάσει της οποίας η διοίκηση πρέπει να ενεργεί το ταχύτερο δυνατό.

Και αυτό γιατί, χωρίς τις απαραίτητες ενέργειες μέσα σε εύλογο χρόνο ο πολίτης στερείται την απόλαυση των δικαιωμάτων του αποδυναμώνοντάς τα σε τέτοιο βαθμό που τελικά να προσομοιάζει με αποστέρωση.

Έγινε εισήγηση όπως το Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο μεριμνήσει, χωρίς άλλη καθυστέρηση, για την ολοκλήρωση της εξέτασης της επίμαχης αίτησης της παραπονούμενης.

B. Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας

✦ **A/Π 250/2021, A/Π 502/2019, A/Π 1626/2018, A/Π 1143/2021, A/Π 1940/2019, A/Π 1486/2020, A/Π 508/2021, A/Π 791/2018, A/Π 1275/2021, A/Π 1563/2020, A/Π 2360/2019 και A/Π 1880/2020** ημερομηνίας 22 Ιουλίου 2021, **κατά του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας**, αναφορικά με απόρριψη αίτησης για παροχή κρατικής φοιτητικής χορηγίας.

Το παράπονο (Α/Π 250/2021), υποβλήθηκε από πατέρα τριών τέκνων, εκ των οποίων οι δύο φοιτητές και το τρίτο ανήλικο, στρεφόμενος εναντίον της Υπηρεσίας Φοιτητικής Μέριμνας («ΥΦΜ») του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας («ΥΠΠΑΝ») και αφορούσε την απόρριψη της αίτησής του για παροχή κρατικής φοιτητικής χορηγίας, για τις σπουδές των δύο φοιτητών, κατά το ακαδημαϊκό έτος 2019/2020. Λόγω ταυτοσημίας των ισχυρισμών του παραπονούμενου με αριθμό άλλων παραπόνων, κρίθηκε απαραίτητη η υποβολή ενιαίας Έκθεσης επί του θέματος.

Σύμφωνα με τον παραπονούμενο, η απορριπτική απόφαση έπασχε για τον λόγο ότι, στον υπολογισμό του ακαθάριστου οικογενειακού εισοδήματός του για το έτος 2019, συνυπολογίστηκε/συμπεριλήφθηκε ποσό ανεργιακού επιδόματος προηγούμενου έτους (2018) ύψους περίπου €300, με αποτέλεσμα το ακαθάριστο οικογενειακό εισόδημα να υπερβεί το μέγιστο προβλεπόμενο, από την οικεία νομοθεσία (περί Κρατικής Φοιτητικής Μέριμνας Νόμους του 2015 έως 2020), όριο, για σκοπούς παροχής της φοιτητικής χορηγίας (€64.144,91, αντί του ορίου των €64.000).

Από τη διερεύνηση της υπόθεσης διαπιστώθηκαν τα εξής:

- Ο παραπονούμενος δεν ήταν υπαίτιος για την καθυστέρηση στην καταβολή του ανεργιακού επιδόματος, ο συνυπολογισμός του οποίου οδήγησε στην απόρριψη της αίτησής του, λόγω οριακής υπέρβασης του πιο πάνω ορίου, ως πιο πάνω αναφέρεται.
- Ο συνυπολογισμός ποσών που αφορούν σε κρατικές παροχές (χορηγίες, επιδόματα κ.α.) προηγούμενων ετών, στον καθορισμό του οικογενειακού εισοδήματος ενός οικονομικού έτους, δυνατόν να διευρύνει, εμμέσως, πλην, όμως, ουσιαστικά, την περίοδο αναφοράς και να προσδίδει εσφαλμένη εικόνα για το οικογενειακό εισόδημα για το συγκεκριμένο οικονομικό έτος, με αποτέλεσμα η Διοίκηση να ενεργεί με πλάνη περί τα πράγματα και να οδηγείται ενδεχομένως σε εσφαλμένα ευρήματα που δυνατόν να ανατρέπουν την εισοδηματική εικόνα του υποψήφιου αιτητή σε βάρος του και να του αποστερούν την οικονομική βοήθεια, που με βάση τα οικονομικά δεδομένα που ίσχυαν, κατά τον ουσιώδη χρόνο αξιολόγησής τους, θα δικαιούταν.
- Με την υφιστάμενη πρακτική της ΥΦΜ, τυχόν καθυστέρηση στην καταβολή κρατικών παροχών ή άλλων ποσών από την Πολιτεία ενδέχεται να αποβαίνει σε βάρος των αιτητών για παροχή κρατικής φοιτητικής μέριμνας σε βαθμό που να εξουδετερώνει, στην πράξη, το δικαίωμα λήψης της φοιτητικής χορηγίας και να καταστρατηγεί τον σκοπό που επιδιώκει η παροχή της φοιτητικής μέριμνας, που δεν είναι άλλος από την οικονομική στήριξη που παρέχει η Πολιτεία στις οικογένειες των φοιτητών/τριών.

- Το πρόβλημα αυτό δυνατόν να μεγεθύνεται όταν οι μη έγκαιρα καταβαλλόμενες κρατικές παροχές ή τα άλλα ποσά αφορούν όχι μόνο σε ένα έτος, αλλά σε περισσότερα έτη, με αποτέλεσμα η αναδρομική καταβολή τους να ανατρέπεται παντελώς το οικογενειακό εισόδημα του έτους για το οποίο εξετάζεται, το οποίο δεν θα αντανakλά στις πραγματικές ανάγκες της οικογένειας εφόσον θα πιστώνονται στο υπό κρίση έτος τα «χρωστούμενα» των προηγούμενων ετών, την έλλειψη των οποίων ο διοικούμενος μπορεί να κάλυψε ακόμη και με δάνεια.
- Ο διοικούμενος δεν θα πρέπει να επωμίζεται τις παραλείψεις της διοίκησης που σχετίζονται με καθυστέρηση, ως προς την εξέταση, έγκριση και καταβολή των παροχών / επιδομάτων, ώστε αυτή να αποβαίνει σε βάρος των οποιωνδήποτε δικαιωμάτων έχουν οι πολίτες, για το έτος το οποίο δικαιούνται την χορηγία, με τον υπολογισμό στο ετήσιο ακαθάριστο εισόδημα για ένα οικονομικό έτος, αναδρομικών δικαιωμάτων προηγούμενων ετών. Άλλωστε, σύμφωνα με την αρχή της καλής πίστης (άρθρο 51(2) Ν.158(Ι)/1999), η διοίκηση δεν δικαιούται, επικαλούμενη τις ίδιες της τις παραλείψεις για τις οποίες δεν είναι υπαίτιος ο διοικούμενος, να αγνοεί μια ευνοϊκή γι' αυτόν κατάσταση η οποία έχει διαρκέσει αρκετό χρόνο και να αρνείται την υπέρ του διοικουμένου συναγωγή των ωφελημάτων και των νόμιμων συνεπειών που προκύπτουν από την κατάσταση αυτή. Πρόσθετα, η διοίκηση οφείλει να ασκεί την αρμοδιότητά της μέσα σε εύλογο χρόνο, ώστε η απόφασή της να είναι επίκαιρη σε σχέση με τα πραγματικά ή νομικά γεγονότα στα οποία αναφέρεται (άρθρο 10 Ν.158(Ι)/1999).
- Η εφαρμοστέα πρακτική της ΥΦΜ παραβιάζει τόσο τις πιο πάνω αρχές όσο και τις αρχές της χρηστής διοίκησης, οι οποίες επιβάλλουν στη διοίκηση να ενεργεί, κατά την άσκηση της διακριτικής της εξουσίας, σύμφωνα με το περί δικαίου αίσθημα, ώστε κατά την εφαρμογή των σχετικών νομοθετικών διατάξεων σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση να αποφεύγονται ανεπιεικείς και άδικες λύσεις (άρθρο 50 του Ν.158(Ι)/1990).
- Εν προκειμένω, ο χειρισμός της αίτησης υπήρξε ανεπιεικής και άδικος, αφού ο συνυπολογισμός του συγκεκριμένου ποσού, ανέτρεψε την εισοδηματική εικόνα του παραπονούμενου για το έτος 2019, με αποτέλεσμα την απώλεια του δικαιώματος της παροχής φοιτητικής χορηγίας για τους δύο φοιτητές υιούς του παραπονούμενου.
- Προκειμένου να διασφαλίζεται η ορθή και αδιαμφισβήτητη, τόσο από μέρους των αιτητών όσο και από μέρους της Διοίκησης, αποτίμηση των οικονομικών στοιχείων κάθε οικογένειας που αιτείται παροχής φοιτητικής μέριμνας για συγκεκριμένο οικονομικό έτος, θα ήταν σκοπιμότερο τα όποια

εισοδήματα/ επιδόματα να συνυπολογίζονται για το οικονομικό έτος που αυτά αφορούν και όχι για το έτος που αυτά καταβάλλονται.

Βάσει των πιο πάνω διαπιστώσεων της και του άρθρου 44(4) του Ν. 158(Ι)/1999 (το οποίο προνοεί ότι δεν απαγορεύεται στη διοίκηση να ασκήσει τη διακριτική της εξουσία και να εξετάσει ιδιαίτερα κάθε υπόθεση που παρουσιάζεται ενώπιόν της και πιο συγκεκριμένα να εξετάσει αν τα ιδιαίτερα περιστατικά της κάθε υπόθεσης δικαιολογούν απόκλιση από τη γενική πολιτική / επίσημη ή ανεπίσημη πρακτική ή τα κριτήρια που η ίδια χάραξε για παρόμοιες υποθέσεις), η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως η ΥΦΜ προβεί σε επανεξέταση της αίτησης του παραπονούμενου. Εισηγήθηκε, επίσης, την επανεξέταση και τον επανακαθορισμό της πρακτικής που ακολουθείται ούτως ώστε τα αναδρομικά ποσά επιδομάτων που απέκτησαν οι διοικούμενοι με την έγκριση της αιτήσεως τους για φοιτητική χορηγία το προηγούμενο έτος / έτη, να μην πιστώνεται στο έτος που εξετάζεται η νέα αίτηση, καθότι αυτό ανατρέπει το πραγματικό οικογενειακό εισόδημα του ουσιάδους χρόνου και εξουδετερώνει το δικαίωμα φοιτητικής χορηγίας, βασιζόμενη η κρίση αυτή, σύμφωνα με την νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου σε πλάνη περί τα πράγματα που να οδηγεί την Διοίκηση ενδεχομένως σε εσφαλμένα ευρήματα.

Η Έκθεση υποβλήθηκε στον Γενικό Διευθυντή του ΥΠΠΑΝ, με κοινοποίηση στην ΥΦΜ.

Γ. Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

✦ **Α/Π 2250/2015** ημερομηνίας 23 Ιουλίου 2021 **κατά των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων**, αναφορικά με την απόφασή τους να μην καταβάλουν στον σύζυγο της σύνταξη ανικανότητας, για τη χρονική περίοδο που μεσολάβησε μεταξύ των ημερομηνιών τερματισμού και επανέναρξής της.

Διαπιστώθηκε ότι η καταβολή της σύνταξης που ο παραπονούμενος ελάμβανε από την εμπλεκόμενη υπηρεσία, τερματίστηκε από την 1η Δεκεμβρίου 2014, μετά από εξέταση του από Ιατροσυμβούλιο στις 4 Νοεμβρίου 2014 το οποίο έκρινε, ότι ήταν ικανός για την άσκηση του επαγγέλματος του. Συγκεκριμένα, στο πεδίο "αιτιολόγηση της απόφασης", της Ιατρικής Έκθεσης του εν λόγω Ιατρικού Συμβουλίου, αναφέρονταν τα εξής: "το πρόβλημα με τον ακρωτηριασμό του μεγάλου δακτύλου, προϋπήρχε από παιδικής ηλικίας. Τα προβλήματα από τα γόνατα δεν του στερούν τα 2/3 της ικανότητας του για εργασία".

Όπως σημειώθηκε, υπάρχουν αντιφατικές γνωματεύσεις των Ιατρικών Συμβουλίων σε ό,τι αφορά την κατάσταση της υγείας του παραπονούμενου. Διαπίστωσε δε, ότι η σύνταξη ανικανότητας του παραπονούμενου τερματίστηκε και επανάρχισε μετά από εξέταση του από αρμόδια Ιατρικά Συμβούλια, τα οποία γνωμάτευσαν

διαφορετικά για το ίδιο πρόβλημα υγείας, για το οποίο αυτός λάμβανε σύνταξη ανικανότητας για δώδεκα, περίπου, έτη. Σημείωσε, επίσης, ότι κανένα Ιατροσυμβούλιο δεν συνεκτίμησε και δεν συνυπολόγισε το γεγονός ότι ο παραπονούμενος είχε ακρωτηριασμένο το μεγάλο δάκτυλο του αριστερού ποδιού με τις όποιες συνέπειες αυτό συνεπάγεται για την υγεία του, πλην του Ιατροσυμβουλίου που τον εξέτασε στις 4 Μαρτίου 2014.

Ως εκ τούτου, έγινε εισήγηση όπως το αίτημα του παραπονούμενου επανεξεταστεί, σε σχέση με το αίτημα του παραπονούμενου, για παροχή σύνταξη ανικανότητας και για το χρονικό διάστημα των έντεκα περίπου μηνών (1.12.2014-21.10.2015), για το οποίο αυτός την αποστερήθηκε, ενώ το ιατρικό του πρόβλημα προϋπήρχε κατά τον ουσιώδη χρόνο όπως εξακολουθεί ακόμα και σήμερα να υπάρχει.

✦ **Α/Π 685/2019, Α/Π 1221/2019, Α/Π 2024/2019, Α/Π 2199/2019, Α/Π 2211/2019, Α/Π 394/2020, Α/Π 404/2020, Α/Π 731/2020, Α/Π 1218/2020, Α/Π 1657/2020, Α/Π 1685/2020, Α/Π 1749/2020, Α/Π 1860/2020, Α/Π 2029/2020, Α/Π 2184/2020, Α/Π 2264/2020, Α/Π 2394/2020, Α/Π 2518/2020, Α/Π 14/2021, Α/Π 71/2021, Α/Π 97/2021, Α/Π 142/2021, Α/Π 163/2021, Α/Π 181/2021, Α/Π 268/2021, Α/Π 292/2021, Α/Π 317/2021, Α/Π 340/2021, Α/Π 348/2021, Α/Π 430/2021, Α/Π 435/2021, Α/Π 443/2021, Α/Π 496/2021, Α/Π 520/2021, Α/Π 511/2021, Α/Π 576/2021, Α/Π 582/2021, Α/Π 641/2021, Α/Π 703/2021, Α/Π 803/2021, Α/Π 810/2021, Α/Π 816/2021, Α/Π 827/2021, Α/Π 829/2021, Α/Π 997/2021, Α/Π 1007/2021, Α/Π 1085/2021, Α/Π 1092/2021, Α/Π 1216/2021, Α/Π 1240/2021, Α/Π 1399/2021 και Α/Π 1421/2021** ημερομηνίας 26 Ιουλίου 2021, **κατά του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και του Υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας**, αναφορικά με καθυστερήσεις στην εξέταση αιτήσεων για Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα.

Η Τοποθέτηση σε σχέση με το ζήτημα των καθυστερήσεων στους χειρισμούς της Υπηρεσίας Διαχείρισης Επιδομάτων Πρόνοιας (Υ.Δ.Ε.Π.) κατά την εξέταση αιτημάτων για Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (Ε.Ε.Ε.), υποβλήθηκε δεδομένης της υποβολής μεγάλου αυτού αριθμού παραπόνων και συναφών διαπιστώσεων της αναφορικά με το θέμα, οι οποίες κατέδειξαν την ύπαρξη συστημικών προβλημάτων σε σχέση με αυτό.

Διαπιστώθηκαν, μεταξύ άλλων, καθυστερήσεις στην ενημέρωση αιτητών για Ε.Ε.Ε. για τυχόν ελλείψεις των αιτήσεών τους, οι οποίες, σε περίπτωση που εγκριθούν, η καταβολή του Ε.Ε.Ε. ξεκινά από τον επόμενο μήνα του χρονικού σημείου που επήλθε η συμπλήρωση της αίτησης μέσω της προσκόμισης στοιχείων που ζητούνται από την υπηρεσία, και όχι από τον επόμενη μήνα της ημερομηνίας αρχικής υποβολής τους. Εξαιτίας τούτου, οι ενδιαφερόμενοι αιτητές Ε.Ε.Ε.,

αναγκάζονται, εκ τω πραγμάτων, να αναμένουν μήνες για τη σχετική απόφαση της Υ.Δ.Ε.Π.

Περαιτέρω, η αρμόδια υπηρεσία, παραμένει «απρόσωπη» για τους ενδιαφερόμενους πολίτες καθότι λείπει η προσωπική επαφή με τον αρμόδιο λειτουργό. Εξαιτίας αυτού, η επικοινωνία των αιτητών με την υπηρεσία είναι εξαιρετικά δύσκολη έως αδύνατη.

Καταρχάς σημειώθηκε η αναγκαιότητα για ενδελεχή έλεγχο των αιτημάτων που υποβάλλονται στην Υ.Δ.Ε.Π. για παροχή Ε.Ε.Ε. ώστε να διασφαλίζεται η ορθή αξιολόγηση των δικαιούχων του επιδόματος, στη βάση των όσων προβλέπει η σχετική νομοθεσία. Υπογράμμισε, ωστόσο, ότι, με βάση τα ευρήματα της έρευνάς της, και υπό το φως της φύσης του θέματος το οποίο σχετίζεται με την αξιοπρεπή διαβίωση ανθρώπων, είναι αναγκαίο να υιοθετηθούν μηχανισμοί οι οποίοι να επέτρεπαν την αποφυγή, στον μέγιστο δυνατό βαθμό, αχρείαστων γραφειοκρατικών προσκομμάτων, την έγκαιρη εξέταση συναφών αιτημάτων και τη δέουσα και προσωπική ενημέρωση των ενδιαφερόμενων πολιτών, καθώς και την ελαχιστοποίηση της ταλαιπωρίας στην οποία αυτοί υποβάλλονται.

Όπως τονίστηκε, βασικό, στοιχείο για την επίτευξη του πιο πάνω στόχου, είναι η υιοθέτηση και εφαρμογή ενός αυστηρού χρονικού πλαισίου σε ότι αφορά τουλάχιστον την αρχική αξιολόγηση του κατά πόσο η εκάστοτε υποβληθείσα αίτηση είναι δεόντως συμπληρωμένη και συνοδεύεται από τα απαραίτητα έγγραφα ή όχι ώστε να υπάρχει υπό τις περιστάσεις και έγκαιρη ενημέρωση των πολιτών για την ανάγκη προσκόμισης περαιτέρω στοιχείων. Αναγκαίο, επιπλέον, είναι να εξακριβώνεται από την Υ.Δ.Ε.Π. ότι οι ενδιαφερόμενοι πολίτες έχουν όντως λάβει τις σχετικές επιστολές που στέλνονται με τις οποίες ζητούνται περαιτέρω στοιχεία και παραστατικά καθώς και η επιβεβαίωση λήψης στοιχείων που οι ενδιαφερόμενοι αποστέλλουν στην Υ.Δ.Ε.Π.

Επιπρόσθετα, σημειώθηκε ότι η περαιτέρω διασφάλιση της απρόσκοπτης και άμεσης τηλεφωνικής πρόσβασης των πολιτών στην Υ.Δ.Ε.Π για σκοπούς ενημέρωσής τους για την πορεία της αίτησής τους ή λήψης διευκρινήσεων για συναφή θέματα, θα επιφέρει καλύτερη συνεργασία μεταξύ της υπηρεσίας και των πολιτών και θα ενισχύσει, σημαντικά, την εμπιστοσύνη των τελευταίων έναντι της πρώτης, ενώ δύναται να μειώσει σημαντικά το χρόνο εξέτασης της αίτησης με την χορήγηση των απαραίτητων διευκρινίσεων.

✿ **Α/Π 329/2020** ημερομηνίας 6 Αυγούστου 2021, **κατά του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων**, αναφορικά με τη μη διαγραφή του ΜΕΜΟ που είχε επιβληθεί επί ακινήτου της παραπονούμενης.

Συγκεκριμένα, όταν η παραπονούμενη επισκέφθηκε το Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Λευκωσίας, για να μεταβιβάσει συγκεκριμένο ακίνητο στα παιδιά της, όπου πληροφορήθηκε, ότι η συγκεκριμένη πράξη δεν μπορούσε να εκτελεστεί, λόγω της επιβάρυνσης του υπό μεταβίβαση ακινήτου, με ΜΕΜΟ.

Επειδή, όπως διαπιστώθηκε, η συγκεκριμένη περίπτωση ενέπιπτε σε αυτές που το αρμόδιο Υπουργείο αναγνωρίζει ότι θα έπρεπε να αποδεσμεύσει την παρουσία τους έγινε εισήγηση όπως προωθηθεί άμεσα η πρόταση στο Υπουργικό Συμβούλιο για αποδέσμευση της παρουσίας όλων των περιπτώσεων που δεν καλύπτονται από Αποφάσεις που είχαν ληφθεί σε προγενέστερο χρόνο.

✳ **ΑΥΤ. 10/2021 & Α/Π 600/2021** ημερομηνίας 6 Αυγούστου 2021, **κατά του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας** αναφορικά με τη μη λήψη μέτρων για τον πλήρη τερματισμό της διάθεσης στην αγορά χαρτιών που συνιστούν κίνδυνο για τη δημόσια υγεία.

Στην έκθεση σημειώθηκε ότι, η διάθεση στην αγορά θερμικού χαρτιού με περιεκτικότητα σε Δισφαινόλη Α πέραν της επιτρεπόμενης, ελλοχεύει κινδύνους, αφενός για τους εργαζόμενους και δη για τις εργαζόμενες έγκυες γυναίκες και τα έμβρυα που κυοφορούν, αφετέρου, δε, για τους καταναλωτές στην κατοχή των οποίων περιέρχονται τα υπό αναφορά χαρτιά αποδείξεων.

Ως εκ τούτου, βάσει του σχετικού Ευρωπαϊκού Κανονισμού, τα εκάστοτε Κράτη θα πρέπει να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για διαχείριση του εν λόγω κινδύνου διά της πρόληψης των όποιων επιπτώσεων στην ανθρώπινη υγεία από την έκθεση σε επικίνδυνες ουσίες.

Με τη μεταφορά του εν λόγω Κανονιστικού πλαισίου στο ημεδαπό δίκαιο, αρμόδια Αρχή για την λήψη των εν λόγω μέτρων έχει οριστεί ο Υπουργός Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και ειδικότερα το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας.

Το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, με σχετικές ανακοινώσεις του έχει ενημερώσει για τους κινδύνους από τη διάθεση στην αγορά θερμικού χαρτιού με περιεκτικότητα σε Δισφαινόλη Α πέραν της επιτρεπόμενης και προβαίνει σε δειγματοληπτικούς ελέγχους στην αγορά ή σε ελέγχους κατόπιν καταγγελιών που τίθενται υπόψη του.

Συνακόλουθα, εάν εξακολουθήσει να προβαίνει σε μη τακτικούς δειγματοληπτικούς ελέγχους ή ελέγχους μόνο κατόπιν καταγγελιών, πολύ πιθανόν, όπως σημειώθηκε, να μην καταφέρει να εκπληρώσει τον σκοπό του, ήτοι την διασφάλιση της ασφάλειας και υγείας των εργαζομένων που ένεκα της φύσης της εργασίας τους, έρχονται συνεχώς σε επαφή με χαρτιά αποδείξεων. Καθ' όμοιο

τρόπο δεν θα είναι εφικτή η πρόληψη των όποιων επιπτώσεων στην υγεία των καταναλωτών, αφού θα δύνανται να πληρώνουν με κάρτα σε μεγαλύτερο εύρος επιχειρήσεων και παρόχων

Όπως σημειώθηκε, αποτελεί υποχρέωση του Κράτους να προβαίνει σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες και να λαμβάνει όλα τα δέοντα και ανάλογα μέτρα, ανά την περίπτωση, για τη διασφάλιση και προάσπιση της δημόσιας υγείας.

Όταν δε τα πρόσωπα των οποίων η υγεία τους τίθεται σε κίνδυνο είναι εργαζόμενοι/ες και δη άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες, ήτοι εργαζόμενες που κυοφορούν, η λήψη μέτρων από το Κράτος προς την προάσπιση της υγείας τους καθίσταται περισσότερο επιτακτική.

Αυξημένη δε ευθύνη υπάρχει στην περίπτωση που ο κίνδυνος δεν περιορίζεται μόνο στις έγκυες γυναίκες αλλά επεκτείνεται και στα αγέννητα παιδιά τους.

Προς τούτο και για σκοπούς περιορισμού των αρνητικών αντίκτυπων στην υγεία, τόσο των εργαζομένων όσο και των καταναλωτών που έρχονται σε επαφή με χαρτιά αποδείξεων που περιέχουν Δισφαινόλη Α (BPA) πέραν του επιτρεπόμενου ορίου, υποβλήθηκαν οι εξής εισηγήσεις:

- Δεδομένου ότι το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας περιορίζεται σε απροσδιόριστη χρονικά δειγματοληπτικούς ελέγχους στην αγορά, είναι προφανές ότι με τον τρόπο αυτό είναι αδύνατο να εντοπιστούν όλες οι ποσότητες θερμοευαίσθητου χαρτιού που εμπεριέχει Δισφαινόλη Α πέραν της προβλεπόμενης, γι αυτό και οι έλεγχοι θα πρέπει να εντατικοποιηθούν ανά καθορισμένα χρονικά διαστήματα ώστε να καταστεί εφικτός ο έγκαιρος εντοπισμός του υπό αναφορά χαρτιού.
- Παρότι αναγνωρίζεται ότι ενδεχομένως το Τμήμα να μην διαθέτει την αναγκαία προς τούτο επάρκεια προσωπικού, εντούτοις επιπρόσθετα μέτρα προς ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς του, θα πρέπει να τροχοδρομηθούν μετά και το προαναφερόμενο διάταγμα του Υπουργικού Συμβουλίου το οποίο αναπόφευκτα θα επιφέρει αύξηση της χρήσης θερμοευαίσθητου χαρτιού.
- Τελος το Τμήμα θα μπορούσε να παράσχει κίνητρα προς τους ιδιοκτήτες καταστημάτων λιανικού εμπορίου, επιχειρήσεων και εξυπηρέτησης ώστε να παράσχουν επαρκή προστασία στους εργαζόμενους και στους καταναλωτές, μη εκθέτοντας τους σε προϊόντα που θέτουν σε κίνδυνο την υγεία τους. Προς τούτο, θα μπορούσε να εξεταστεί το ενδεχόμενο σηματοδότησης των καταστημάτων/επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν

ασφαλές χαρτί αποδείξεων πχ. με την τοποθέτηση σχετικού αυτοκόλλητου στην είσοδο των καταστημάτων/ επιχειρήσεων.

Δ. Υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας

✳ **Α/Π 685/2019, Α/Π 1221/2019, Α/Π 2024/2019, Α/Π 2199/2019, Α/Π 2211/2019, Α/Π 394/2020, Α/Π 404/2020, Α/Π 731/2020, Α/Π 1218/2020, Α/Π 1657/2020, Α/Π 1685/2020, Α/Π 1749/2020, Α/Π 1860/2020, Α/Π 2029/2020, Α/Π 2184/2020, Α/Π 2264/2020, Α/Π 2394/2020, Α/Π 2518/2020, Α/Π 14/2021, Α/Π 71/2021, Α/Π 97/2021, Α/Π 142/2021, Α/Π 163/2021, Α/Π 181/2021, Α/Π 268/2021, Α/Π 292/2021, Α/Π 317/2021, Α/Π 340/2021, Α/Π 348/2021, Α/Π 430/2021, Α/Π 435/2021, Α/Π 443/2021, Α/Π 496/2021, Α/Π 520/2021, Α/Π 511/2021, Α/Π 576/2021, Α/Π 582/2021, Α/Π 641/2021, Α/Π 703/2021, Α/Π 803/2021, Α/Π 810/2021, Α/Π 816/2021, Α/Π 827/2021, Α/Π 829/2021, Α/Π 997/2021, Α/Π 1007/2021, Α/Π 1085/2021, Α/Π 1092/2021, Α/Π 1216/2021, Α/Π 1240/2021, Α/Π 1399/2021 και Α/Π 1421/2021** ημερομηνίας 26 Ιουλίου 2021, **κατά του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και του Υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας**, αναφορικά με καθυστερήσεις στην εξέταση αιτήσεων για Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (για τις εν λόγω Εκθέσεις γίνεται αναφορά στη σελ. 6)

Ε. Άλλες Αρχές/Υπηρεσίες

✳ **Α/Π 2154/2015, Α/Π 49/2016, Α/Π 803/2016 και Α/Π 1455/2016**, ημερομηνίας 2 Ιουλίου 2021, **κατά του Συμβουλίου Αποχετεύσεων Λευκωσίας (ΣΑΛ)**, αναφορικά με την άρνηση του να επιστρέψει ή/και να συμψηφίσει τέλη αποχετεύσεων των ετών 2014 και 2015 με εκείνα του έτους 2016.

Οι παραπονούμενοι υποστήριξαν ότι το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας προέβη, κατά τα έτη αυτά, σε λανθασμένη εκτίμηση της αξίας των ακινήτων τους, και αυτό είχε ως επακόλουθο την επιβολή ψηλότερων τελών αποχέτευσης από το ΣΑΛ.

Με βάση το άρθρο 73 του περί Ακίνητης Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) νόμου, δημιουργείται υποχρέωση προς το Συμβούλιο να επιστρέψει τα ποσά των υπερπληρωθέντων τελών αποχέτευσης που επιβλήθηκαν στους παραπονούμενους για τα έτη 2014 και 2015 ή να τα συμψηφίσει με τέλη μεταγενέστερων ετών, με δεδομένο ότι αυτοί αμφισβήτησαν την ορθότητα του ύψους της αξίας των ακινήτων του κατά το έτος 2014. Από το έτος αυτό και μετά,

το ΣΑΛ θα έπρεπε να επιβάλλει αποχετευτικά τέλη, με βάση την Αναθεωρημένη Αξία Γενικής Εκτίμησης.

Όπως σημειώθηκε, το αίτημα των παραπονούμενων ήταν δικαιολογημένο και ότι θα έπρεπε να τύχει θετικής αντιμετώπισης από το Συμβούλιο, δεδομένου ότι, όπως διαπιστώθηκε, ο καθορισμός του τέλους που τους επιβλήθηκε, υπολογίστηκε με βάση λανθασμένη εκτίμηση της αξίας της περιουσίας τους.

Περαιτέρω, ήταν αναγκαία η αποκατάσταση των παραπονούμενων αφού ο υπολογισμός του τέλους στηρίχθηκε σε προηγούμενη λανθασμένη απόφαση του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, η οποία ανακλήθηκε με τη νέα επανεκτίμηση των ακινήτων των παραπονούμενων. Η απόφαση του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, η οποία, ουσιαστικά, διορθώνει την προηγούμενη απόφασή του σε σχέση με την εκτίμηση της αξίας της περιουσίας των παραπονούμενων, η οποία απεκατέστησε την αδικία που έγινε, προηγουμένως, εις βάρος τους, έχει αναδρομική ισχύ, γιατί έλαβε, ως όφειλε, υπόψη το πραγματικό και νομικό καθεστώς που ίσχυε κατά τον χρόνο έκδοσης της πρώτης πράξης (ουσιώδη χρόνο) και, ως εκ τούτου, αποκαθιστά τα πράγματα ως όφειλαν να ήταν εξ' ύπαρχής.

✦ **Α/Π 1688/2020** ημερομηνίας 6 Ιουλίου 2021, **κατά του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου**, αναφορικά με τη διαδικασία που ακολουθήθηκε για την πλήρωση της θέσης του Πρώτου Λειτουργού Ανοικτού Πανεπιστημίου - Προϊστάμενου Ανθρωπίνου Δυναμικού για το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Ο παραπονούμενος ισχυρίστηκε ότι ο αποκλεισμός του από τις Συμβουλευτικές Υπηρεσίες Ανθρωπίνου Δυναμικού της εταιρείας που προσέλαβε το πανεπιστήμιο για την αξιολόγηση των βιογραφικών και παρουσίαση των υποψηφίων για επιλογή του επιτυχόντος υποψηφίου, δεν δικαιολογείται στη βάση των προσόντων του και προέβαλε ισχυρισμούς ως προς τη διαφάνεια της όλης διαδικασίας που ακολουθήθηκε.

Από τη διερεύνηση προέκυψε ότι το εμπλεκόμενο Συμβούλιο έχοντας, ως διορίζον όργανο, την ευθύνη της ερμηνείας του Σχεδίου Υπηρεσίας της θέσης του Πρώτου Λειτουργού Ανοικτού Πανεπιστημίου - Προϊστάμενου Ανθρωπίνου Δυναμικού, παρέλειψε να προβεί σε δέουσα έρευνα των προσόντων του παραπονούμενου και υπαγωγή των τελευταίων στις πρόνοιες του οικείου Σχεδίου Υπηρεσίας, ώστε να εξαχθεί το συμπέρασμα κατά πόσον ο παραπονούμενος πληρούσε ή όχι τις πρόνοιες αυτές.

Επισημάνθηκε ότι η γενική και αόριστη αναφορά του Συμβουλίου ότι μελέτησε προσεκτικά και αξιολόγησε όλα τα στοιχεία και τις αιτήσεις των υποψηφίων που τέθηκαν υπόψη του, δε συνιστά επαρκή αιτιολογία ως προς την κατάληξή του περί

μη πλήρωσης από μέρους του παραπονούμενου του απαιτούμενου προσόντος της εργασιακής πείρας, με αποτέλεσμα να καθίσταται τρωτή η απόφαση του Συμβουλίου, καθώς δεν καταγράφεται οποιαδήποτε αναφορά σε σχέση με το λόγο για τον οποίο κρίθηκε ότι δεν πληροί το προσόν της εργασιακής πείρας. Σύμφωνα με την Επίτροπο, δεν κατέστη σαφές εάν το ερώτημα που αναφύετο ήταν εάν επρόκειτο για ότι δεν συμπλήρωνε την απαιτούμενη δεκαετία ή εάν επρόκειτο για έλλειψη πείρας σχετικής με τα καθήκοντα της θέσης.

Με βάση τα στοιχεία του φακέλου προέκυψε ότι ο παραπονούμενος διεκδίκησε με την αίτηση του την κατοχή 19ετούς διοικητικής πείρας, στη βάση ότι διετέλεσε για τα έτη 1991-2010, Διευθύνων Σύμβουλος σε ιδιωτική εταιρεία. Η Επίτροπος ανέφερε ότι η κατοχή από μέρους του παραπονούμενου της συγκεκριμένης θέσης εύλογα δημιουργεί ερωτήματα ως προς το γιατί δεν ζητήθηκαν πρόσθετες διευκρινίσεις από τον παραπονούμενο, σε περίπτωση που υπήρχαν αμφιβολίες, να προσκομίσει αποδεικτικά που να στοιχειοθετείται η απαιτούμενη πείρα σε θέματα Ανθρωπίνου Δυναμικού.

Η χωρίς αιτιολογία απόρριψη της αίτησής του, αναφέροντας γενικά και αόριστα ότι δεν πληροί το απαιτούμενο προσόν της εργασιακής πείρας, είναι προβληματική. Σύμφωνα με την Επίτροπο, το λιγότερο που όφειλε το Συμβούλιο να καταγράψει, ήταν οι λόγοι από τους οποίους αντλήθηκε ένα τέτοιο καταλυτικό για την κρίση τους συμπέρασμα, ώστε να διασφαλίζεται η διαφάνεια στις διαδικασίες πλήρωσης θέσεων και η παροχή επαρκούς αιτιολόγησης των αποφάσεων στους υποψηφίους σε σχέση με τις αιτήσεις τους.

Η ελλιπής αιτιολογία πιθανόν να οδηγεί σε ενδεχόμενη πλάνη περί τα πράγματα. Η ύπαρξη πιθανής πλάνης εδράζεται στο γεγονός ότι το Συμβούλιο παρέλειψε να λάβει υπόψη του ουσιαστικά γεγονότα ότι, δηλαδή, ο παραπονούμενος διετέλεσε για 19 χρόνια Διευθύνων Σύμβουλος σε ιδιωτική εταιρεία και να ζητήσει, στη βάση τούτου, επιπρόσθετες διευκρινίσεις προκειμένου να οδηγηθεί σε ασφαλή ευρήματα όσον αφορά στην αξιολόγηση των προσόντων του παραπονούμενου. Το Συμβούλιο, θα μπορούσε κάλλιστα, στην τελική του απόφαση να εξειδικεύσει, με ειδικότερη υπαγωγή των πραγματικών γεγονότων με βάση το βιογραφικό σημείωμα του παραπονούμενου στις πρόνοιες του Σχεδίου Υπηρεσίας της υπό πλήρωση θέσης, τους λόγους, για τους οποίους έκρινε ότι δεν πληροί το απαιτούμενο προσόν της εργασιακής πείρας.

Αντ' αυτού, επειδή δεν έγινε από το Συμβούλιο οποιαδήποτε ουσιαστική και συγκεκριμένη υπαγωγή οποιουδήποτε γεγονότος και/ή δεδομένου της υπό κρίση περίπτωσης στις ειδικότερες διατάξεις του Σχεδίου Υπηρεσίας, προκειμένου να διαφανεί με επάρκεια και να καταστεί αντιληπτός ο συλλογισμός και/ή το σκεπτικό του Συμβουλίου για την υπό κρίση απόφαση, δημιουργείται εύλογη πιθανολόγηση ύπαρξης πλάνης περί τα πράγματα.

Στη βάση των πιο πάνω ευρημάτων, διαπιστώθηκε ότι η τελική απόφαση του Συμβουλίου για αποκλεισμό του παραπονούμενου από τη διαδικασία πλήρωσης της υπό κρίση θέσης, λόγω μη πλήρωσης του απαιτούμενου προσόντος της εργασιακής πείρας, πιθανόν να προέκυψε μετά από πλάνη περί τα πράγματα.

Έχοντας υπόψη, ωστόσο, ότι από την προσβαλλόμενη απόφαση έχουν ήδη δημιουργηθεί δικαιώματα τρίτου προσώπου, του διορισθέντος, η ακύρωση των οποίων δεν είναι εφικτή, καθ' ότι κάτι τέτοιο μόνο το Διοικητικό Δικαστήριο μπορεί να πράξει, η Έκθεση υποβλήθηκε για προβληματισμό, προκειμένου οι επιστημόνες που περιέχονται σε αυτήν να προβληματίσουν το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, ώστε στο μέλλον να μην παρουσιαστούν παρόμοια περιστατικά που να δημιουργούν την υποχρέωση για παροχή επαρκούς αιτιολογίας των αποφάσεων του και άρση οποιασδήποτε πλάνης.

Στ. Τοπική Αυτοδιοίκηση

✿ **Α/Π 28/2020** ημερομηνίας 20 Οκτωβρίου, **κατά του Κοινοτικού Συμβουλίου Περβολιών** για παράλειψη του να απαντήσει σε επιστολές παραπονούμενου που αφορούσαν στα τιμολόγια επιβολής τελών και φόρων που έλαβε από το Κοινοτικό Συμβούλιο για το έτος 2019.

Από τη διερεύνηση του παραπόνου διαπιστώθηκε ότι, το έτος 2019 το Κοινοτικό Συμβούλιο εξέδωσε δυο τιμολόγια. Το ένα τιμολόγιο ήταν στο όνομα του παραπονούμενου και της μητέρας του και αφορούσε στο τέλος σκυβάλων και στην ετήσια εισφορά κοινοτικών υπηρεσιών που τους επέβαλε ως συνιδιοκτητών κατοικίας αλλά περιελάμβανε επίσης και το φόρο ακίνητης ιδιοκτησίας που αφορούσε στη μητέρα του για το μερίδιο της στην κατοικία. Το δεύτερο τιμολόγιο ήταν στο όνομα του παραπονούμενου και αφορούσε στο φόρο ακίνητης ιδιοκτησίας που του επέβαλε το Συμβούλιο για το δικό του μερίδιο στη κατοικία.

Ο παραπονούμενος διαφώνησε με τα τιμολόγια πιο πάνω που εξέδωσε το Κοινοτικό Συμβούλιο σε σχέση με τα τέλη και φόρους που επέβαλε στον ίδιο και στη μητέρα του, διαμαρτυρήθηκε στο Κοινοτικό Συμβούλιο και ζήτησε την έκδοση ξεχωριστού τιμολογίου για το φόρο ακίνητης ιδιοκτησίας που επέβαλε το Συμβούλιο στη μητέρα του. Ωστόσο το Κοινοτικό Συμβούλιο παρέλειψε να απαντήσει στις δυο σχετικές επιστολές του παραπονούμενου ημερ. 12 Αυγούστου 2019 και 11 Σεπτεμβρίου 2019 και να ανταποκριθεί στο προαναφερόμενο αίτημα του.

Όπως επισημάνθηκε, υφίσταται εκκρεμότητα εκ μέρους του Κοινοτικού Συμβουλίου και ως εκ τούτου υποβλήθηκε εισήγηση όπως ανταποκριθεί κατά το συντομότερο δυνατό στις επιστολές του παραπονούμενου.

✿ **A/Π 1195/2021** ημερομηνίας 7 Δεκεμβρίου 2021, **κατά του Κοινοτικού Συμβουλίου Περβολιών**. Ο παραπονούμενος ο οποίος διαμένει μόνιμα στην Λευκωσία και είναι κάτοχος ακίνητης περιουσίας στην κοινότητα Περβολιών, ανέφερε ότι οι φορολογίες (εισφορά κοινοτικών υπηρεσιών) που του επιβλήθηκαν για τα έτη 2018-2020 ήταν υπερβολικές και ότι δεν του στάλθηκαν ειδοποιήσεις για τα έτη 2012-2017, με αποτέλεσμα να μην λάβει γνώση των οφειλών και να καλείται, εκ των υστέρων, να τις εξοφλήσει αλλά και να καταβάλει πρόσθετη επιβάρυνση για την καθυστερημένη πληρωμή τους.

όπως διαπιστώθηκε, η εισφορά κοινοτικών υπηρεσιών στην περιοχή στην οποία βρίσκεται η ακίνητη ιδιοκτησία του παραπονούμενου, επιβλήθηκε από το Κ. Σ. Περβολιών στη βάση των προνοιών των περί Κοινοτήτων Νόμων. Τα κριτήρια που έλαβε υπόψη το Κοινοτικό Συμβούλιο για τον καθορισμό του ύψους τους ήταν η κατοχή ακίνητης περιουσίας εντός των ορίων της κοινότητας και οποιεσδήποτε άλλες φορολογίες είχαν επιβληθεί στον ίδιο φορολογούμενο. Κριτήριο, δηλαδή, για την επιβολή της συγκεκριμένης εισφοράς δεν αποτελούσε η διαμονή ή όχι στην κοινότητα, αλλά η κατοχή περιουσίας. Εφόσον δηλαδή, ο παραπονούμενος είναι κάτοχος περιουσίας στην περιοχή Περβολιών, η επιβολή της εισφοράς σε αυτόν είναι σύμφωνη.

Περαιτέρω, το Κοινοτικό Συμβούλιο δεν είχε αποστείλει τις ειδοποιήσεις για την επιβολή των εισφορών κοινοτικών υπηρεσιών για τα έτη 2012-2017 στη διεύθυνση του παραπονούμενου, αλλά σε άλλη διεύθυνση η οποία δεν έχει οποιαδήποτε σχέση με αυτόν.

Ένεκα της εν λόγω της παράλειψης, ο παραπονούμενος δεν έλαβε γνώση των οφειλών του για τα έτη 2012-2017, και όταν αυτός κλήθηκε να τις εξοφλήσει, του επιβλήθηκε, εκ των υστέρων, και πρόσθετη επιβάρυνση. Η εμπλεκόμενη υπηρεσία επικαλείται, δηλαδή, την ίδια την παράλειψή της για την οποία δεν ήταν υπαίτιος ο παραπονούμενος για να δικαιολογήσει την επιβολή της εισφοράς κοινοτικών υπηρεσιών και της πρόσθετης επιβάρυνσης.

Έγινε εισήγηση όπως το Κοινοτικό Συμβούλιο Περβολιών επανεξετάσει το όλο θέμα για την επιβολή εισφορών κοινοτικών υπηρεσιών και επιβαρύνσεων για τα έτη 2012-2017 στον παραπονούμενο λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη το γεγονός ότι λόγω της αποστολής των ειδοποιήσεων επιβολής των φορολογιών σε λανθασμένη διεύθυνση, ο παραπονούμενος δεν έλαβε καν γνώση των οφειλών του, και αυτό δεν οφειλόταν σε δική του υπαιτιότητα, ενέργεια ή παράλειψη, αλλά σε παράλειψη της επιβάλλουσας της εισφοράς Τοπικής Αρχής.

Z. Φορέας Ισότητας και Καταπολέμησης των Διακρίσεων

✳ Α/Π 533/2021 ημερομηνίας 2 Ιουλίου 2021, αναφορικά με το κριτήριο κατώτατου ύψους για πρόσληψη στην Αστυνομία/Πυροσβεστική, μετά από παράπονο που υποβλήθηκε από υποψήφια για πρόσληψη.

Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι η ταύτιση του αναστήματος ενός προσώπου τόσο με τη φυσική δύναμη, όσο και με την ικανότητά του να ανταποκρίνεται στα καθήκοντα που συνδέονται με την αστυνόμευση, παρότι συνδεόταν ανέκαθεν με τις διαδικασίες πρόσληψης στην Αστυνομία, όχι μόνο στην Κύπρο, αλλά και σε μεγάλο αριθμό άλλων χωρών, πλέον, εξαιτίας και της εξέλιξης της φύσης και του τρόπου εκπλήρωσης των αστυνομικών καθηκόντων, η ιδέα αυτή άρχισε να εγκαταλείπεται. Παράλληλα, αρκετές πρόσφατες δικαστικές αποφάσεις επισημαίνουν ότι, ούτε τα αστυνομικά καθήκοντα, αλλά ούτε και ιδιαίτερη φυσική κατάσταση, συνδέονται κατ' ανάγκη με κάποιο συγκεκριμένο ανάστημα.

Εν προκειμένω, διαπιστώθηκε ότι η συγκεκριμένη προϋπόθεση, η οποία απορρέει από τους περί Αστυνομίας (Γενικούς) Κανονισμούς (Κ.Δ.Π. 51/89), διατηρείται μόνο στον βαθμό που η πρόσληψη αφορά σε θέση μόνιμου και όχι Ειδικού Αστυνομικού – γεγονός που δημιουργεί την εντύπωση αντιφατικότητας και παραδοξότητας, δεδομένου ότι τα καθήκοντα που εκτελούνται από τις δύο αυτές επαγγελματικές ομάδες είναι παρόμοιας φύσης.

Επίσης, με βάση τα στοιχεία που τέθηκαν υπόψη μας δεν προκύπτουν οποιαδήποτε στοιχεία τα οποία να επεξηγούν τον συσχετισμό μεταξύ του κριτηρίου (δηλαδή του κατώτατου ύψους) με τον όποιο επιδιωκόμενο σκοπό (δηλαδή την εκπλήρωση των αστυνομικών καθηκόντων), ώστε να διαφανεί κατά πόσο η ικανότητα των υποψηφίων να ανταποκριθούν στα εν λόγω καθήκοντα συναρτάται αποκλειστικά με συγκεκριμένο κατώτατο ύψος, χωρίς να μπορεί να διαπιστωθεί με οποιονδήποτε άλλο, πρόσφορο και ενδεχομένως λιγότερο επαχθή για τους υποψηφίους, τρόπο, όπως λ.χ. από τις αθλητικές δοκιμασίες.

Ως αποτέλεσμα, ενδέχεται να δημιουργείται υπό τις περιστάσεις αδικαιολόγητη διάκριση, μεταξύ των υποψηφίων που δεν πληρούν το κατώτατο όριο ύψους, έναντι αυτών που το πληρούν, με μόνη την βιολογική και/ή ανατομική τους διάπλαση, χωρίς συσχετισμό με τις ανάγκες αστυνόμευσης.

Υπό το φως τούτου, η Έκθεση υποβλήθηκε στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, αναμένοντας ότι το όλο ζήτημα θα επανεξεταστεί, υπό το φως τόσο της σχετικής νομολογίας, όσο και των σύγχρονων τάσεων στις ευρωπαϊκές Αστυνομίες.

✱ **Δημόσια Τοποθέτηση με αρ. ΑΚΡ 62/2017, ΑΠ 161/2019, , ΑΠ 557/2019, ΑΠ 588/2019, ΑΠ 1798/2019 ΑΠ 1803/2019 ΑΠ 271/2020 και ΑΠ 1252/2020** ημερομηνίας 13 Ιουλίου 2021, **αναφορικά με τη ρητορική που προάγει τον ρατσισμό και την ξеноφοβία και τις ειδικότερες προεκτάσεις που έχει η ρητορική αυτή όταν αναπτύσσεται στο διαδίκτυο.**

Η Τοποθέτηση έγινε με αφορμή, κατά πρώτον, Απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου ημερ. 1/7/2021 με την οποία καταδίκασε 2 κύπριες γυναίκες που επιτέθηκαν ρατσιστικά σε Ρωσίδα γυναίκα που ζει μόνιμα στην Κύπρο, (επιβάλλοντας στις δράστριες ποινές για τα αδικήματα της εξύβρισης, της κοινής επίθεσης, αλλά και της «υποκίνησης βίας»), και, κατά δεύτερον, τη χρονική συγκυρία κοινής δράσης του Γραφείου της Επιτρόπου με το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Office for Democratic Institutions and Human Rights) του ΟΑΣΕ, για ενίσχυση του πλαισίου καταπολέμησης των εγκλημάτων μίσους στην Κύπρο

Στην Τοποθέτηση, η Επίτροπο σημείωσε αρχικά ότι η ρητορική μίσους στο δημόσιο λόγο είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο, το οποίο αναγνωρίζεται διεθνώς ότι έχει ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες, (τόσο σε επίπεδο ατόμων όσο και σε επίπεδο κοινωνίας ευρύτερα), και, για την αντιμετώπισή του, έχουν προωθηθεί, τα τελευταία χρόνια, ποικίλες δράσεις από διεθνείς φορείς και οργανισμούς.

Σημείωσε ακόμη ότι, δυστυχώς, φαινόμενα ρητορικής μίσους παρατηρούνται αρκετά συχνά και στην Κύπρο, κάτι που προκύπτει και μέσα κι από τον αριθμό και τη φύση καταγγελιών που υποβλήθηκαν τα τελευταία χρόνια στο Γραφείο της και αφορούσαν περιστατικά ρατσιστικής και ξеноφοβικής ρητορικής. Τα φαινόμενα αυτά, όπως ανέφερε η Επίτροπος, είναι απότοκα κυρίως του μεταναστευτικού και προσφυγικού ρεύματος που παρατηρείται τα τελευταία 25 περίπου χρόνια στον τόπο μας, και επιδεινώθηκαν τα τελευταία χρόνια, υπό το φως της οικονομικής κρίσης και των δυσχερών επιπτώσεων που επέφερε (όπως την αύξηση της ανεργίας και τη συρρίκνωση του κράτους πρόνοιας), οι οποίες δημιούργησαν ξеноφοβικά αντανάκλαστικά έναντι των μεταναστών, των αιτητών ασύλου και των προσφύγων που ζουν στην Κύπρο, σε σημαντικό κομμάτι της κυπριακής κοινωνίας

Στην Τοποθέτηση καταγράφηκε, και περιεγράφηκε, αριθμός παραπόνων που υποβλήθηκαν στο Γραφείο της Επιτρόπου και αφορούσαν σε ρητορική μίσους που εκφράστηκε δημόσια στο διαδίκτυο, είτε σε δημοσιεύματα, είτε σε σχόλια αναγνωστών δημοσιευμάτων, είτε σε αναρτήσεις σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Αφού μελέτησε τα διαδικτυακά δημοσιεύματα και τις αναρτήσεις στις οποίες αναφέρονται στα παράπονα, η Επίτροπο κατέληξε στη θέση ότι, σε αυτά, περιλαμβάνονταν θέσεις και απόψεις που, ανεξαρτήτως προθέσεων εκείνων που τις εξέφρασαν, ήταν μειωτικές και προσβλητικές προς συγκεκριμένες ομάδες

ανθρώπων και συνέτειναν στην καλλιέργεια αρνητικών στερεότυπων και εχθρότητας εναντίον τους, στη βάση της καταγωγής ή/και της θρησκείας τους. Υπογράμμισε επίσης το ότι, η δημοσιοποίηση ξενοφοβικών και ρατσιστικών απόψεων μέσω του διαδικτύου είναι ιδιαίτερα επικίνδυνη δεδομένου ότι το διαδίκτυο, ως μέσο μαζικής επικοινωνίας που εκτείνεται σε παγκόσμιο επίπεδο, υπερβαίνει σε αμεσότητα και διεισδυτικότητα τα παραδοσιακά μέσα πληροφόρησης (όπως ο έντυπος τύπος, το ραδιόφωνο, και η τηλεόραση), ενώ παρέχει σε κάθε άνθρωπο που έχει πρόσβαση σε αυτό, τη δυνατότητα να είναι δημόσιος ομιλητής.

Περαιτέρω, παρατέθηκε και αναλύθηκε το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τα ζητήματα της ρητορικής μίσους και της ελευθερίας της έκφρασης, κάνοντας ειδικότερη αναφορά στις σχετικές πρόνοιες του Κυπριακού Συντάγματος και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), στο νομικό πλαίσιο που παρέχει απευθείας προστασία από τη ρητορική μίσους, καθώς και σε σχετική νομολογία τόσο του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όσο και εθνικών Δικαστηρίων.

Αφενός το γεγονός ότι το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και διάδοσης ιδεών προστατεύεται νομικά ως θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα και ότι, όπως έχει υποδείξει και το ΕΔΔΑ, συνιστά ένα από τους βασικούς πυλώνες μίας πλουραλιστικής και δημοκρατικής κοινωνίας, και, καλύπτει ακόμη και απόψεις που μπορεί να ενοχλούν, θίγουν ή σοκάρουν κάποιο μέρος της κοινωνίας. Αφετέρου, όμως, επεσήμανε ότι η άσκηση του δικαιώματος αυτού δεν είναι απόλυτη και δύναται, με βάση τον νόμο, να υπαχθεί σε όρους και περιορισμούς, σε περιπτώσεις που διατυπώνονται απόψεις που προάγουν ή υποκινούν την εχθρότητα έναντι συγκεκριμένων ομάδων του πληθυσμού, αλλά και γενικότερα σε περιπτώσεις που τίθενται ζητήματα σεβασμού και προστασίας των δικαιωμάτων άλλων προσώπων. Ειδικότερα, η Επίτροπος έκανε αναφορά σε νομολογία του ΕΔΔΑ σύμφωνα με την οποία, για δηλώσεις που έχουν ως σκοπό να προτρέψουν σε βία και να προκαλέσουν μίσος «οι εθνικές αρχές απολαμβάνουν ευρύτερου περιθωρίου εκτίμησης όταν εξετάζουν την ανάγκη επέμβασης στο δικαίωμα της ελευθερίας έκφρασης». Διατύπωσε, δε, τη θέση ότι η άσκηση του δικαιώματος αυτού, κουβαλά ένα τεράστιο φορτίο ευθύνης έκφρασης λόγου, η οποία δυναμώνει ανάλογα με τον αριθμό προσώπων στα οποία απευθύνεται κάποιος αλλά και τη δεσπόζουσα θέση την οποία κατέχει, για αυτό πρέπει να εξισορροπείται με την προστασία όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Τέλος, η Επίτροπος σημείωσε τον κρίσιμο ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας (ΜΜΕ) στην καταπολέμηση του φαινομένου της ρητορικής μίσους, και, υπέδειξε τις ευθύνες που έχει η Αστυνομία στην καταπολέμηση της δημόσια ρητορική που προάγει ή υποκινεί τη μισαλλοδοξία κατά συγκεκριμένων ομάδων προσώπων, στη βάση της φυλής, του

Καταληκτικά, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως:

- Τα ΜΜΕ εγκαθιδρύσουν ένα σύστημα ελέγχου των σχολίων των αναγνωστών τους, ώστε να εντοπίζουν και να διαγράφουν, μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, εκείνα τα σχόλια που συνιστούν ρητορική μίσους (όπως υπέδειξε και ΕΔΔΑ στην υπόθεση *Delfi AS v. Estonia*)
- Η Αστυνομία:
 1. Στα πλαίσια τη δράσης της για καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων, θέσει ανάμεσα στις προτεραιότητές της, την καταπολέμηση της παράνομης ρητορικής μίσους στο δημόσιο λόγο.
 2. Προβεί σε ενέργειες, και λάβει μέτρα, που θα διευκολύνουν τον εντοπισμό, την καταγραφή και τη διερεύνηση δημόσιων δηλώσεων, δημοσιευμάτων ή αναρτήσεων που συνιστούν ακραία ρητορική μίσους, και, σε συνεργασία με την Νομική Υπηρεσία, προωθεί την αποτελεσματική δίωξη όσων έχουν διαπράξει σχετικά αδικήματα.
 3. Εκπονήσει προγράμματα επιμόρφωσης, εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης των μελών της ειδικά σε ζητήματα ρητορικής μίσους και αποτελεσματικής αντιμετώπισής της.

✳ **Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση με αρ. ΑΥΤ. 11/2021** ημερομηνίας 8 Σεπτεμβρίου 2021, **αναφορικά με την παροχή συνοδών στα παιδιά με αναπηρία που φοιτούν στα σχολεία.**

Συγκεκριμένα, το Υπουργείο συμφώνησε με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις των σχολικών βοηθών για τους όρους απασχόλησής τους χωρίς να εμπλέκονται στη διαδικασία τα παιδιά με αναπηρία ή οι γονείς τους.

Έτσι, με την ισχύουσα διαδικασία, τα παιδιά με αναπηρία ή οι γονείς τους δεν έχουν λόγο και η άποψή τους ή η επιθυμία του παιδιού δεν λαμβάνεται υπόψη στη διαδικασία πρόσληψης σχολικών βοηθών. Ως αποτέλεσμα, οι σχολικοί βοηθοί συχνά δεν κατέχουν τα απαραίτητα προσόντα για να ανταποκριθούν στις ξεχωριστές και εξατομικευμένες ανάγκες των παιδιών με αναπηρία.

Με αυτόν τον τρόπο, οι επιλεγμένοι σχολικοί βοηθοί δεν αποτελούν την απαραίτητη μορφή εύλογης και εξατομικευμένης προσαρμογής που θα πρέπει να παρέχεται στα παιδιά για να διασφαλίζεται το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση σε ισότιμη βάση με τα άλλα παιδιά και χωρίς διακρίσεις.

Όπως σημειώθηκε, σε κάθε περίπτωση το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού θα πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό μέλημα και, για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να επιδιώκεται η αναζήτηση του κατάλληλου συνοδού ο οποίος θα μπορεί να ανταποκριθεί επαρκώς στις εξατομικευμένες ανάγκες έκαστου παιδιού.

Περαιτέρω,, ένα άλλο ζήτημα που διαφάνηκε είναι ότι οι σχολικοί βοηθοί επιτελούν και άλλα καθήκοντα τα οποία δεν σχετίζονται με τον λόγο για τον οποίο προσλαμβάνονται, ήτοι την παροχή της απαραίτητης και εξατομικευμένης υποστήριξης στα παιδιά ώστε να διασφαλίζεται η πλήρης και ισότιμη ένταξη τους στην τάξη.

Ενόψει των ανωτέρων και για σκοπούς παροχής των κατάλληλων και αναγκαίων εύλογων προσαρμογών προς τα παιδιά με αναπηρία που φοιτούν στα σχολεία, βάσει των εξατομικευμένων αναγκών τους, υποβλήθηκαν οι ακόλουθες εισηγήσεις:

- Επανεξέταση της διαδικασίας πρόσληψης των συνοδών από τις Σχολικές Εφορείες και ανάθεση της συγκεκριμένης διαδικασίας σε άλλο εξειδικευμένο φορέα με τις κατάλληλες γνώσεις επί του θέματος και τον άμεσο διαχωρισμό τους από τις βοηθούς.
- Κατά την εν λόγω διαδικασία να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και προς τούτο να επιδιώκεται η πρόσληψη του κατάλληλου συνοδού που θα δύναται να ανταποκριθεί επαρκώς στις εξατομικευμένες ανάγκες έκαστου παιδιού όπως αυτές θα προσδιορίζονται από τις Επαρχιακές Επιτροπές Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης.
- Στη συγκεκριμένη διαδικασία η άποψη και οι επιθυμίες του παιδιού, αναλόγως της ηλικίας και ωριμότητάς του, καθώς και των γονέων του θα πρέπει να είναι αναβαθμισμένα και να έχουν βαρύνουσα σημασία ως προς την επιλογή του κατάλληλου συνοδού.
- Διασαφήνιση ότι οι συνοδοί δεν είναι ταυτόχρονα και σχολικοί βοηθοί και γι' αυτό στα καθήκοντα των συνοδών δεν πρέπει να εμπίπτουν εργασίες οι οποίες δεν αφορούν στο παιδί που συνοδεύουν και δύναται να επιτελεστούν από το υπόλοιπο βοηθητικό προσωπικό που απασχολείται στις σχολικές μονάδες, όπως βοήθεια του/της εκπαιδευτικού της τάξης και υποβοήθηση του διδακτικού έργου ή/και άσκηση παιδονομικών καθηκόντων.
- Τα καθήκοντα των συνοδών να περιορίζονται μόνο στην παροχή της αναγκαίας στήριξης και βοήθειας προς το παιδί για την επίτευξη της πλήρους συμπερίληψής τους στην εκπαίδευση και το σχολικό περιβάλλον.

- Καθορισμός συγκεκριμένων προσόντων και εξειδικευμένων γνώσεων που θα πρέπει να κατέχουν οι συνοδοί, τα οποία θα πρέπει να διαφοροποιούνται στη βάση των εξατομικευμένων αναγκών.
- Οι Επαρχιακές Επιτροπές Ειδικής αγωγής και Εκπαίδευσης να προσδιορίζουν επακριβώς τις ανάγκες του παιδιού καθώς και την ποσότητα και ποιότητα των εύλογων προσαρμογών που θα πρέπει να του παρέχονται, δηλαδή το χρονικό πλαίσιο κατά το οποίο το παιδί θα πρέπει να συνοδεύεται καθώς και τα προσόντα που θα πρέπει να κατέχει ο συνοδός σε κάθε περίπτωση.
- Το Υπουργείο να τροχοδρομήσει την παροχή επαρκούς, συνεχούς και κατάλληλης εκπαίδευσης και εξειδίκευσης, τόσο στους συνοδούς όσο και στους/στις εκπαιδευτικούς της τάξης ώστε να δύνανται να ανταποκριθούν στις ανάγκες των παιδιών με αναπηρία.
- Προώθηση της υλοποίησης των εισηγήσεων που περιλαμβάνονταν στην Έκθεση μου ημερ. 22 Σεπτεμβρίου 2020, αναφορικά με την παροχή συνοδών στους μαθητές και φοιτητές με αναπηρίες που φοιτούν στην ιδιωτική εκπαίδευση.

✳ **Α/Π 556/2021** ημερομηνίας 8 Σεπτεμβρίου 2021, αναφορικά με **άρνηση του Υπουργείου Παιδείας Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας να υλοποιήσει της απόφαση της Πολυθεματικής Επιτροπής Αξιολόγησης για μείωση των παιδιών της τάξης στην οποία φοιτά παιδί με αναπηρία.**

Ειδικότερα, το παιδί είναι μαθητής δημοτικού και στην τάξη του φοιτούν συνολικά 25 παιδιά, ήτοι ο μέγιστος επιτρεπόμενος αριθμός, με επακόλουθο να δυσχεραίνεται το έργο της εκπαιδευτικού ως προς την παροχή διαφοροποιημένης εκπαίδευσης στη βάση των εξατομικευμένων αναγκών του.

Όπως σημειώθηκε, στην προκειμένη περίπτωση, δεν φαίνεται να έχουν παρασχεθεί όλες οι απαραίτητες και εξατομικευμένες εύλογες προσαρμογές, παρότι, όπως είχε διαφανεί, αυτές θα έπρεπε να συνίσταντο στο διαχωρισμό της τάξης του παιδιού για να επιτευχθεί η αναγκαία μείωση του αριθμού των μαθητών. Ένεκα τούτου, περιορίστηκε η δυνατότητα πρόσβασης του συγκεκριμένου μαθητή, σε ισότιμη βάση με τα άλλα παιδιά της ηλικίας του, σε ένα περιβάλλον που θα μεγιστοποιεί, όχι μόνο την ακαδημαϊκή αλλά και την κοινωνική του ανάπτυξη, με επακόλουθο να υφίσταται διάκριση λόγω αναπηρίας.

Παρότι αναγνωρίστηκε πως το Υπουργείο είχε ήδη προβεί σε ενέργειες ή/και διευθετήσεις για τη μείωση του αριθμού των παιδιών σε αρκετά από τα μαθήματα που παρακολουθούσε ο συγκεκριμένος μαθητής, για την άρση της

οποιασδήποτε διακριτικής μεταχείρισης εις βάρος του, έγινε εισήγηση όπως το Υπουργείο προέβαινε έγκαιρα, δηλαδή πριν από την επιστροφή των μαθητών/τριών δημοτικής εκπαίδευσης στα σχολεία, σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες βάσει των προνοιών του ισχύοντος νομικού πλαισίου και ιδίως της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, για την επανεξέταση της απόφασής του, λαμβάνοντας υπόψη τα όσα αναφέρονταν στην Έκθεση και κυρίως των εισηγήσεων της Πολυθεματικής Επιτροπής Αξιολόγησης.

Περαιτέρω, έγινε εισήγηση να δινόταν η ευκαιρία στον παραπονούμενο να εκφέρει και επισήμως τη θέση του επί της απόφασης για αύξηση των ωρών στήριξης που παρέχονταν στο παιδί του, δηλαδή αφού του παρασχεθεί η σχετική απόφαση της Επαρχιακής Επιτροπής Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ώστε να μπορούσε να προβεί να προβεί σε παραστάσεις επ' αυτής, όπως προνοείται στο οικείο νομικό πλαίσιο και όχι κατά παράκαμψη του εν λόγω πλαισίου, όπως είχε συμβεί.

✿ **Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση με αρ. ΑΥΤ. 13/2021**, ημερομηνίας 25 Νοεμβρίου 2021, **με αφορμή την Διεθνή Ημέρα για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών.**

✿ **Α/Π 624/2021** ημερομηνίας 17 Δεκεμβρίου 2021, **αναφορικά με διάκριση λόγω φύλου σε βάρος γυναικών Υπαξιωματικών στο τομέα της εργασίας, μετά από παράπονο που υποβλήθηκε εκ μέρους 195 γυναικών μόνιμων Υπαξιωματικών, που διατέλεσαν Εθελόντριες Υπαξιωματικοί της 5ης, της 6ης και της 7ης σειράς**

Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι οι άνδρες εθελοντές Υπαξιωματικοί που προσλήφθηκαν την ίδια χρονική περίοδο με τις παραπονούμενες, παρόλο που είχαν τα ίδια προσόντα και αρχαιότητα, μονιμοποιήθηκαν κατά 12 με 13 έτη νωρίτερα και κατ' επέκταση είχαν διαφορετική επαγγελματική ανέλιξη από τις παραπονούμενες, με αποτέλεσμα να κατέχουν σήμερα τον βαθμό του Ανθυπασπιστή ή Αρχιλοχία και να είναι ιεραρχικά ανώτεροι από τις παραπονούμενες.

Η μεταχείριση αυτή προέκυψε εξαιτίας του νομικού/κανονιστικού καθεστώτος που ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο και το οποίο εισήγαγε διακρίσεις λόγω φύλου στην πρόσβαση στην εργασία και στην επαγγελματική ανέλιξη εις βάρος των γυναικών. Ειδικότερα, για τον απευθείας διορισμό γυναικών σε μόνιμη θέση υπαξιωματικού τίθετο ως προϋπόθεση το να υπάρχει συμπληρωμένη υπηρεσία 2 χρόνων σε θέση εθελόντριας (ΚΔΠ 311/1993), η οποία ακολουθώντας επεκτάθηκε σε 6 χρόνια (ΚΔΠ 89/1996), κάτι, ωστόσο, που δεν ίσχυε για τους άνδρες υποψηφίους.

Το Υπουργείο Άμυνας δεν μπόρεσε με τις θέσεις που πρόβαλε να αντιστρέψει τα όσα η Επίτροπος είχε αναπτύξει και υποβάλει σε προηγούμενη Έκθεσή της επί του ίδιου αντικειμένου και τα οποία ισχύουν αυτούσια και σε σχέση με τις γυναίκες

Υπαξιωματικούς προς προέρχονται από τις 5η, 6η και 7η σειρές Εθελοντριών. Ότι, δηλαδή, οι παραπονούμενες και στο παρόν παράπονο υπήρξαν θύματα απαγορευμένης διάκρισης λόγω φύλου, τόσο στην πρόσβαση στην εργασία, όσο και στην επαγγελματική ανέλιξη.

Επισημάνθηκε, επίσης, ότι η αρχή της ισότητας δεν κατοχυρώνει την ισότητα του αποτελέσματος, αλλά την ισότητα των ευκαιριών. Αυτό, συνεπώς, που στερήθηκαν οι παραπονούμενες δεν ήταν το αποτέλεσμα, το οποίο ενδεχομένως ενδεχομένως να επηρεαζόταν και από παράγοντες πέραν από το φύλο τους, αλλά την ευκαιρία να διεκδικήσουν και να επιδιώξουν το αποτέλεσμα αυτό, με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο είχαν την ευκαιρία να το διεκδικήσουν και να το επιδιώξουν οι άντρες συνάδερφοί τους.

Βάσει των πιο πάνω, η Επίτροπος επανέλαβε την εισήγησή της, όπως το Υπουργείο, εντείνει τις προσπάθειες του, με σκοπό την διόρθωση στον μέγιστο δυνατό βαθμό των συνεπειών που επήλθαν διαχρονικά σε βάρος των παραπονουμένων, και δη θα μπορούσε να εξετάσει το ενδεχόμενο να προβεί σε κάποια αναβάθμιση των υφιστάμενων μισθολογικών τους κλιμάκων.

Κάτι τέτοιο, θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μία μορφή «θετικής δράσης» ή ως ένα «θετικό μέτρο» ή «θετική/δικαιολογημένη διάκριση», η οποία επιβάλλεται όταν σε συγκεκριμένες συνθήκες είναι απαραίτητη η υπό όρους λήψη μέτρων, τα οποία ενώ εκ πρώτης όψεως φαίνεται να αποκλίνουν από την αρχή της ισότητας, στην πραγματικότητα αποσκοπούν στην αποκατάσταση και στην πραγμάτωση της ισότητας υπό την ουσιαστική της έννοια.

✦ **Α/Π 1832/21, Α/Π 1914/21, Α/Π 1975/21, Α/Π 1985/21, Α/Π 2040/21, Α/Π 2059/21, Α/Π 2118/21, Α/Π 2125/21, Α/Π 2145/21, Α/Π 2146/21, Α/Π 2147/21, Α/Π 2148/21, Α/Π 2149/21, Α/Π 2150/21, Α/Π 2152/21, Α/Π 2160/21, Α/Π 2162/21, Α/Π 2163/21, Α/Π 2164/21, Α/Π 2167/21, Α/Π 2174/21, Α/Π 2192/21, Α/Π 2196/21, Α/Π 2199/21, Α/Π 2200/21, Α/Π 2203/21, Α/Π 2205/21, Α/Π 2206/21, Α/Π 2207/21, Α/Π 2208/21, Α/Π 2209/21, Α/Π 2210/21, Α/Π 2212/21, Α/Π 2213/21, Α/Π 2214/21, Α/Π 2216/21, Α/Π 2220/21, Α/Π 2224/21, Α/Π 2235/21, Α/Π 2292/21, Α/Π 2327/21, Α/Π 2342/21, Α/Π 2350/21, Α/Π 2362/21, Α/Π 2363/21, Α/Π 2390/21 και Α/Π 2537/21** ημερομηνίας 16 Δεκεμβρίου 2021, αναφορικά με το Πρωτόκολλο που υιοθέτησε η Σύγκλητος του ΤΕΠΑΚ για σκοπούς διεξαγωγής των μαθημάτων κατά το φθινοπωρινό εξάμηνο του έτους 2021, υπό το φως της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και, συγκεκριμένα, όσον αφορά στην απόφαση της Συγκλήτου να επιτρέψει τη φυσική παρουσία στις αίθουσες διδασκαλίας μόνο για εμβολιασμένους φοιτητές.

Η Επίτροπος, αφού έλαβε υπόψη τις θέσεις του ΤΕΠΑΚ, έκανε εκτενή αναφορά στο διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό νομοθετικό, νομολογιακό και θεσμικό πλαίσιο που

σχετίζεται με την αρχή της ίσης μεταχείρισης και την καταπολέμηση των διακρίσεων και το δικαίωμα σε ισότιμη εκπαίδευση.

Η Επίτροπος, παραπέμποντας στην Τοποθέτησή της ημερ. 29/7/21, αναφορικά με τα ευρύτερα μέτρα που λαμβάνει η Πολιτεία για καταπολέμηση της πανδημίας του κορωνοϊού Covid-19 και τη συμβατότητά τους με το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, επεσήμανε εκ νέου τις ακόλουθες αρχές –

- Σύμφωνα με το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα ατομικά δικαιώματα δύνανται, υπό προϋποθέσεις, να τίθενται υπό περιορισμούς, οι οποίοι είναι αναγκαίοι για την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών τρίτων προσώπων και την προστασία της δημόσιας υγείας και της γενικής ευημερίας. Σε κάποια, δε, κείμενα προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων προβλέπεται η ανάγκη λήψης μέτρων, ειδικά για την προστασία του πληθυσμού από επιδημικές ασθένειες.
- Παράλληλα, όμως, για σκοπούς συμβατότητας με τη νομιμότητα, οι όποιοι περιορισμοί ατομικών δικαιωμάτων θα πρέπει: να προβλέπονται νομοθετικά, να έχουν προσωρινή διάρκεια, να αποσκοπούν σε ένα νόμιμο σκοπό και να είναι απολύτως αναγκαίοι σε μία δημοκρατική κοινωνία. Επιπρόσθετα, τα μέτρα με τα οποία τίθενται οι εν λόγω περιορισμοί, θα πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να συνάδουν με τις αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας.
- Η αρχή της αναλογικότητας είναι μία από τις βασικές αρχές που πρέπει να διέπει τη δράση της Διοίκησης, όταν αυτή ασκεί τη διακριτική της εξουσία. Η εν λόγω αρχή, κατοχυρώνεται στο εθνικό μας δίκαιο από τις διατάξεις του άρθρου 52 του περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμος του 1999, ως ακολούθως: «(1) Το διοικητικό όργανο, κατά την άσκηση της διακριτικής του εξουσίας, οφείλει να λαμβάνει υπόψη και να σταθμίζει όλα τα άμεσα αναμιγμένα στην υπόθεση συμφέροντα. (2) Τα μέσα που χρησιμοποιεί η διοίκηση στις ενέργειές της πρέπει να είναι ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό. (3) Αν η διοίκηση έχει να επιλέξει μεταξύ δύο ή περισσότερων νόμιμων λύσεων, οφείλει να προτιμήσει εκείνη που είναι λιγότερο επαχθής για το διοικούμενο. (4) ... (5) Οι δυσμενείς για έναν ή περισσότερους διοικουμένους συνέπειες μιας διοικητικής πράξης δεν πρέπει να είναι δυσανάλογες με τον επιδιωκόμενο με την πράξη σκοπό.».
- Η αρχή της αναλογικότητας είναι, επίσης, γενική αρχή του Ευρωπαϊκού Δικαίου και, δυνάμει του άρθρου 5(4) της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επιβάλλεται στα κράτη μέλη να μην λαμβάνουν οποιονδήποτε μέτρο που να υπερβαίνει τα όρια του αναγκαίου και κατάλληλα απαιτούμενου σκοπού.

- Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, υιοθέτησε στις 27 Ιανουαρίου 2021 το Ψήφισμα 2361 (2021)], με θέμα «Εμβόλια Covid19: ηθικά, νομικά και πρακτικά ζητήματα». Στο Ψήφισμα διασαφηνίζει ότι ο υποχρεωτικός εμβολιασμός για τον ιό COVID-19 παραβιάζει μια σειρά από θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, ενώ, μεταξύ άλλων, αναφέρεται και το εξής: «Εάν οι συνέπειες της άρνησης εμβολιασμού – συμπεριλαμβανομένων των συνεχιζόμενων περιορισμών στην απόλαυση των ελευθεριών και του στιγματισμού – είναι τόσο σοβαρές ώστε να αφαιρεθεί το στοιχείο επιλογής για απόφαση, ο εμβολιασμός ουσιαστικά καθίσταται υποχρεωτικός. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε παραβίαση προστατευόμενων δικαιωμάτων ή/και να εισάγει διακρίσεις.»
- Η αρχή ότι οι περιορισμοί ατομικών δικαιωμάτων θα πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να συνάδουν με τις αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας, έχουν επανειλημμένως τονιστεί σε αποφάσεις εθνικών Δικαστηρίων.
- Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Fundamental Rights Agency), σε Έκθεση που υπέβαλε το Μάιο 2021, ανέφερε τα ακόλουθα σε σχέση με τα μέτρα καταπολέμησης της Πανδημίας: «Για να αποφευχθούν οι αρνητικές επιπτώσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων, οι διεθνείς φορείς της ΕΕ και των κρατών μελών τόνισαν την ανάγκη εφαρμογής βασικών διασφαλίσεων στη βάση των ακόλουθων τεσσάρων βασικών αρχών, ήτοι της αρχής της αναγκαιότητας και αναλογικότητας, της μη διάκρισης και της ισότητας, της προστασίας προσωπικών δεδομένων και της αποτελεσματικής και ανεξάρτητης εποπτείας.
- Σε σχέση με την αρχή της μη διάκρισης, ο Οργανισμός FRA υπογράμμισε ότι - «Ο κίνδυνος διάκρισης μεταξύ εμβολιασμένων / ανοσοποιημένων ατόμων και εκείνων που δεν έχουν εμβολιαστεί, όταν ασκούν ατομικές ελευθερίες ή έχουν πρόσβαση σε ορισμένες υπηρεσίες, πρέπει να μετριαστεί. Οι αρνητικές διαγνωστικές εξετάσεις πρέπει επίσης να επιτρέπουν στα άτομα να ασκούν τα ίδια δικαιώματα και ελευθερίες με τους κατόχους πιστοποιητικών εμβολιασμού/ ανάρρωσης.

Η Επίτροπος υπογράμμισε ότι το Κράτος έχει θετική υποχρέωση λήψης των κατάλληλων υπό τις περιστάσεις μέτρων με βάση οικείο Νόμο, τα οποία θα πρέπει να διασφαλίζουν στην πράξη τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως αυτό της δημόσιας υγείας. Στο πλαίσιο αυτό, ανέφερε ότι εκδίδονται τα εκάστοτε περί Λοιμοκαθάρσεως (Καθορισμός Μέτρων για Παρεμπόδιση της Εξάπλωσης του Κορωνοϊού COVID-19) Διατάγματα του Υπουργού Υγείας, με βάση τον περί Λοιμοκαθάρσεως Νόμο, τα οποία (όπως ακριβώς πιλοφορούνται) αφορούν στον καθορισμό των μέτρων από την Πολιτεία, που κρίνονται κάθε φορά

αναγκαία στη βάση των επιστημονικών συστάσεων της Ειδικής Επιτροπής, για παρεμπόδιση της εξάπλωσης του Κορωνοϊού COVID-19.

Τα μέτρα αυτά, τόνισε ότι είναι οριζόντια και δεσμευτικά προς όλους τους πολίτες και αποτελούν τις συγκεκριμένες και χρονικά προσδιοριζόμενες προϋποθέσεις για την άσκηση των διάφορων δραστηριοτήτων που προβλέπονται. Τα δημόσια και ιδιωτικά Ανώτερα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και ιδιωτικού δικαίου, αντίστοιχα, και, ως τέτοια, υπέχουν υποχρέωσης τήρησης της νομοθεσίας.

Η Επίτροπος υπογράμμισε ότι η διοικητική ανεξαρτησία και αυτονομία που απολαμβάνουν, δεν αναιρεί την υποχρέωσή τους να σέβονται και να τηρούν τους εκάστοτε νόμους, αλλά ούτε και τους επιτρέπει να λειτουργούν και να εφαρμόζουν μέτρα, τα οποία βρίσκονται σε διάσταση με την υπόλοιπη κοινωνία και δυνατό να δημιουργούν διακρίσεις.

Στην προκειμένη περίπτωση, η Επίτροπος ανέφερε ότι προκειμένου η διαφορετική μεταχείριση προσώπων που τελούν υπό τις ίδιες περιστάσεις (φοιτητές) να μην αποτελεί απαγορευμένη δυσμενή διάκριση, θα πρέπει να προβλέπεται από το Νόμο να αποσκοπεί σε νόμιμο σκοπό, και να διασφαλίζει αιτιώδης συνάφεια, αναλογίας μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων και του επιδιωκόμενου σκοπού, να μην υπήρχαν δηλαδή εναλλακτικοί τρόποι παρουσίας .

Η Επίτροπος αν και αναγνώρισε τις ιδιαιτερότητες που φαίνεται να έχει η λειτουργία του ΤΕΠΑΚ, εντούτοις επεσήμανε ότι λόγω των ιδιαίτερα δυσμενών συνεπειών που έχει η απόφαση του ΤΕΠΑΚ σε ένα σημαντικό μέρος της φοιτητικής του κοινότητας, ως προς την πρόσβαση στην εκπαίδευση, η επίκληση γενικών λόγων δημόσιας υγείας, δεν είναι αρκετοί αλλά, σύμφωνα με την Επίτροπο, χρειάζεται αιτιολόγηση, η οποία θα έπρεπε να ήταν σαφής και τεκμηριωμένη, ως προς τις «ειδικές καταστάσεις» και «περιστάσεις» που το ΤΕΠΑΚ επικαλείται για να διαφοροποιηθεί από τα γενικά μέτρα, που επέλεξαν να εφαρμόσουν τα λοιπά Πανεπιστήμια. Η Επίτροπος ανέφερε ότι η απόφαση του ΤΕΠΑΚ δεν αντανάκλα σε συγκεκριμένα γεγονότα και καταστάσεις και ειδικά ως προς την αναγκαιότητα της λήψης του επαχθέστερου μέτρου για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και κυρίως δεν αιτιολογεί καθόλου την επιλογή αυτού του μέτρου έναντι των λιγότερων επαχθών λύσεων που είχε ενώπιον του (τα τεστ ταχείας ανίχνευσης) που επέλεξαν τα άλλα πανεπιστήμια , τα οποία μάλιστα δεν βασίζονται κυρίως και σε εργαστήρια που χρειάζεται η φυσική παρουσία, όπως το ΤΕΠΑΚ.

Η Επίτροπος υπογράμμισε ότι η Σύγκλητος του ΤΕΠΑΚ θα έπρεπε να ενισχύσει την αιτιολόγησή της με αντικειμενικά και ενδεχομένως επιστημονικά δεδομένα, που να αιτιολογούν επαρκέστερα τους λόγους για τους οποίους αποφάσισε, στα πλαίσια της διακριτικής της ευχέρειας, να επιτρέψει, στο δικό της πανεπιστήμιο, τη φυσική παρουσία στις αίθουσες διδασκαλίας μόνο σε φοιτητές/τριες που κατέχουν

πιστοποιητικό εμβολιασμού ή νόσησης και να μην κάνει αποδεκτή την προσκόμιση εναλλακτικών μεθόδων πιστοποίησης της καλής υγείας των φοιτητών (δηλαδή, την προσκόμιση PCR ή rapid test) που επέλεξαν άλλα Πανεπιστήμια.

Υπό το φως των πιο πάνω διαπιστώσεων, η Επίτροπος έκρινε ότι η αιτιολόγηση που τέθηκε από τη Σύγκλητο, δεν καταγράφει εκείνα τα ουσιώδη στοιχεία ή/και επιστημονικά δεδομένα, που να δικαιολογούν επαρκώς την αναγκαιότητα λήψης της επίμαχης απόφασης, με συνέπεια να μην μπορεί να εξαχθεί σαφές συμπέρασμα ως προς την αναγκαιότητα λήψης του επαχθέστερου μέτρου έναντι άλλων λύσεων που υπήρχαν ενώπιον του, που επίσης αναχαιτίζουν την αλυσίδα μετάδοσης αλλά συνάμα εξασφάλιζαν και την παρουσία των φοιτητών στα εργαστήρια η οποία με βάση το Πρωτόκολλο, είναι απαραίτητη για την εξασφάλιση του πτυχίου.

Η Επίτροπος έκρινε, επίσης, ότι η υιοθέτηση των προνοιών του πρωτοκόλλου του ΤΕΠΑΚ που αφορούν τους ανεμβολίαστους φοιτητές/τριες, δεν πληροί, υπό τις περιστάσεις, τις προϋποθέσεις που προβλέπει η νομοθεσία σε σχέση με την ανάγκη παροχή επαρκούς αιτιολογίας και τον σεβασμό της αρχής της αναλογικότητας, για το λόγο ότι η Σύγκλητος επέλεξε, χωρίς μάλιστα να αιτιολογήσει επαρκώς, την επαχθέστερη λύση απέναντι στους φοιτητές/τριες που επέλεξαν να μην εμβολιαστούν, ενώ σε κάθε περίπτωση, ανάμεσα στις επιλογές του ΤΕΠΑΚ για σκοπούς επίτευξης του θεμιτού στόχου της δημιουργίας ασφαλών συνθηκών στα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας, ήταν και η αποδοχή των αρνητικών διαγνωστικών εξετάσεων, ως ικανοποιητικών εναλλακτικών μεθόδων πιστοποίησης της καλής υγείας των ανεμβολίαστων προσώπων, ιδίως από τη στιγμή που οι εν λόγω διαγνωστικές εξετάσεις αποτελούν αποδεκτά τεκμήρια για την άσκηση του συνόλου των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων σε όλη τη χώρα.

Σύμφωνα με την Επίτροπο, το πιο πάνω συμπέρασμα ενισχύεται περαιτέρω, από τις ακόλουθες παραδοξότητες ή/και αντιφάσεις:

- Το γεγονός ότι εμβολιασμένοι και ανεμβολίαστοι φοιτητές/τριες κοινωνικοποιούνται σε άλλους χώρους συγχρωτισμού, μόνο με την επίδειξη αρνητικού τεστ ταχείας ανίχνευσης αντιγόνου, αλλά δεν τους επιτρέπεται – τηρουμένων όλων των άλλων μέτρων προστασίας - να παρακολουθήσουν μαζί μαθήματα στις αίθουσες διδασκαλίας του ΤΕΠΑΚ.
- Κατά την διάρκεια του πρώτου κύματος πανδημίας, όταν δεν υπήρχε ακόμα το εμβόλιο και η λειτουργία των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ήταν αποκλειστικά εξ αποστάσεως και χωρίς φυσική παρουσία, το ΤΕΠΑΚ είχε καταφέρει να λειτουργήσει με επιτυχία τα εργαλεία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και να προσαρμόσει την παροχή των υπηρεσιών

εκπαίδευσης, χωρίς να προκληθούν αντιδράσεις σε σχέση με την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης και χωρίς να παρουσιαστούν τα προβλήματα που - σύμφωνα με τις ενώπιον μου μαρτυρίες - παρουσιάζονται κατά το τρέχον φθινοπωρινό εξάμηνο.

- Σύμφωνα με το Πρωτόκολλο, «οι τελικές εξετάσεις πραγματοποιούνται με φυσική παρουσία όλων των φοιτητών/τριών με την προσκόμιση saferpass», ενώ σε ότι αφορά στη συμμετοχή σε πρακτικές/κλινικές ασκήσεις που πραγματοποιούνται εκτός Πανεπιστημίου (εν αντιθέσει με αυτές που γίνονται εντός Πανεπιστημίου) προβλέπεται η συμμετοχή όλων ανεξαιρέτα των φοιτητών/τριών με φυσική παρουσία, «με βάση τους ελέγχους saferpass που η νομοθεσία εκάστοτε καθορίζει».
- Εκτός από τα λοιπά Πανεπιστήμια της χώρας (δημόσια και ιδιωτικά), και η πλειοψηφία των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων αποδέχονται την πρόσβαση φοιτητών/τριών στις πανεπιστημιούπολεις τους με την προσκόμιση αρνητικής εργαστηριακής εξέτασης.

Η Επίτροπος τόνισε εμφαντικά την ακραία παραδοξότητα που παρατηρείται σε γενικότερο επίπεδο: από τη μια να επιτρέπεται, με την προσκόμιση Safe pass, η πρόσβαση σε επισκέπτες και εξωτερικούς ασθενείς σε νοσηλευτήρια, κλινικές, ιατρικά και διαγνωστικά κέντρα, (δηλαδή, σε κλειστούς και συχνά μικρούς χώρους), καθώς και η σωματική επαφή των ασθενών με λειτουργούς υγείας, και από την άλλη, να μην επιτρέπεται, με τις ίδιες προϋποθέσεις, και η πρόσβαση των φοιτητών/τριών ενός συγκεκριμένου τεχνολογικού πανεπιστημίου με εργαστηριακό μέρος μαθημάτων, σε αίθουσες διδασκαλίας.

Η Επίτροπος έκρινε σε ότι αφορά ειδικότερα στον σεβασμό της αρχής της μη διάκρισης έναντι των προσώπων που επιλέγουν να μην εμβολιαστούν κατά του Covid-19, ότι ο αποκλεισμός των ανεμβολίαστων φοιτητών/τριών του ΤΕΠΑΚ από τη δυνατότητα φυσικής παρουσίας στους χώρους του Πανεπιστημίου, έστω και αν αυτοί τηρούν τα μέτρα προφύλαξης που ισχύουν στην ευρύτερη κοινωνία (δηλαδή υποβάλλονται σε τακτικές διαγνωστικές εξετάσεις, χρησιμοποιούν προστατευτική μάσκα και τηρούν τις αποστάσεις ασφαλείας σε κλειστούς χώρους) δε συνάδει με τις Συστάσεις της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του ΣΤΕ και του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ FRA.

Η Επίτροπος, σε σχέση με τη διαφορετική/εναλλακτική διαδικασία παρακολούθησης των μαθημάτων με σύγχρονες μορφές εξ αποστάσεως διδασκαλίας που προέβλεψε η απόφαση του ΤΕΠΑΚ, διαπίστωσε, με βάση τον ιδιαίτερα μεγάλο αριθμό παραπόνων που λήφθηκαν ειδικά για το ζήτημα αυτό από φοιτητές/τριες διαφορετικών Σχολών, ότι στην πράξη, η εν λόγω διαδικασία δεν εφαρμόστηκε με τον τρόπο που διακηρύχθηκε στο πρωτόκολλο, καθότι η ευρεία διακριτική ευχέρεια στην επιλογή του τρόπου διδασκαλίας δεν διασφάλιζε

την παροχή ομοιόμορφης εκπαίδευσης για όλους, επέφερε δυσκολίες στην επαφή και συνεννόηση με τους καθηγητές ενώ η διδασκαλία στα εργαστήρια κατέστη ανέφικτη.

Η Επίτροπος ανέφερε ότι δεν εξετάστηκε καθόλου η υιοθέτηση ενός υβριδικού προγράμματος ταυτόχρονης εκπαίδευσης ως το πιο σύγχρονο μέτρο που υιοθετείται σε πολλές περιπτώσεις ενόψει της πανδημίας για αυτούς με διαδικτυακή εκπαίδευση, με αυτούς με φυσική παρουσία, παρά μόνο επικράτησε η άγνωστη θεωρία του πρωτοκόλλου χωρίς συγκεκριμένη υποχρέωση προς τους καθηγητές προς εξασφάλιση συγκεκριμένης κατεύθυνσης με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί χάωδης έως καθόλου πρόσβαση στην εκπαίδευση για τους ανεμβολιαστούς φοιτητές.

Σημείωσε, δε, ότι στάσεις και συμπεριφορές από διδακτικό προσωπικό, όπως αυτές που καταγγέλθηκαν, αντί να συμβάλλουν στη δημιουργία ενός θετικού κλίματος για προώθηση της εμβολιαστικής κάλυψης ανάμεσα στους φοιτητές/τριες (μέσω της πειθούς και υπό το φως των συγκλινουσών θέσεων και συστάσεων που διατύπωσαν διεθνείς Επιστημονικοί Οργανισμοί για τα οφέλη που παρέχουν τα εγκεκριμένα εμβόλια κατά του COVID-19), ενδεχομένως επιφέρουν τα αντίθετα αποτελέσματα και οδηγούν στην περαιτέρω κλιμάκωση της ήδη τεταμένης κατάστασης και τον στιγματισμό/περιθωριοποίηση/αποκλεισμό των φοιτητών/τριών που επιλέγουν να μην εμβολιαστούν.

Υπό το φως όλων των πιο πάνω, η Επίτροπος κατέληξε ότι η απόφαση του ΤΕΠΑΚ να αποκλείσει την προσκόμιση αρνητικών διαγνωστικών εξετάσεων (pcr ή rapid test) για τη φυσική παρουσία φοιτητών/τριών στις αίθουσες διδασκαλίας μέχρι και το μέγιστο τα 2/3 της χωρητικότητάς τους, σε ένα Πανεπιστήμιο που είναι τεχνολογικό, συνιστά χωρίς άλλο απαγορευμένη με νόμο διάκριση, σύμφωνα με το άρθρο 6 του Ν. 42(I)/2004 λόγω πεποιθήσεων σε βάρος των ανεμβολιαστων φοιτητών/τριών και παραβιάζει το αρ.2 του Πρόσθετου Πρωτόκολλου της ΕΣΔΑ την οποία η Κύπρος έχει υπογράψει και αποτελεί Νόμο αυξημένης τυπικής ισχύος, ως προς το δικαίωμα του καθενός να μην στερηθεί την εκπαίδευση την οποία διασφαλίζει, καθώς και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα του ΟΗΕ.

Σύμφωνα με την Επίτροπο, από τη στιγμή που η ανίχνευση για αναχαίτιση της πανδημίας είναι δυνατή μέσω άλλων εναλλακτικών τρόπων και δη των διαγνωστικών τεστ ώστε να μην στερηθούν οι φοιτητές την παρουσία στις αίθουσες διδασκαλίας όπως με επιτυχία έγινε και κρίθηκε εκ του αποτελέσματος στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, το οποίο αύξησε την εμβολιαστική του κάλυψη (παρότι ζητούσε μόνο τεστ ταχείας διάγνωσης) η απόφαση του ΤΕΠΑΚ να μην επιτρέψει την παρουσία στις αίθουσες διδασκαλίας ανεμβολιαστούς φοιτητές δεν βρίσκει έρεισμα στα δεδομένα που είχε ενώπιον του κατά το χρόνο λήψης της απόφασης, ούτε ενδείκνυτο ως τεχνολογικό πανεπιστήμιο που έχει εργαστήρια, αλλά ούτε ήταν

το επιεικότερο μέτρο μεταξύ περισσότερων λύσεων που είχε ενώπιόν του, το οποίο θα οδηγούσε στον επιδιωκόμενο σκοπό της διασφάλισης της δημόσιας υγείας, με αποτέλεσμα να εξουδετερώνεται ή /και αποδυναμώνεται το δικαίωμα της συγκεκριμένης ομάδας σε παροχή ισότιμης εκπαίδευσης.

Η Επίτροπος, δυνάμει του άρθρου 21 του περί Καταπολέμησης των Φυλετικών και Ορισμένων Άλλων Διακρίσεων (Επίτροπος) Νόμου του 2004 (42(1)/2004) και του ευρήματος ότι υπήρξε, έναντι της ομάδας των φοιτητών που δεν έχουν εμβολιαστεί, μεταχείριση που αποτελεί απαγορευμένη διάκριση σε σχέση με την πρόσβαση τους στην εκπαίδευση, λόγω των πεποιθήσεων τους, κατά παράβαση του αρ.6, του Ν. 42(1)/2004, κάλεσε σε διαβούλευση το ΤΕΠΑΚ και εξέδωσε την Τελική Σύσταση της.

✳ **Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση με αρ. ΑΥΤ. 16/2021** ημερομηνίας 31 Δεκεμβρίου 2021, **αναφορικά με την εξάλειψη των ρατσιστικών περιστατικών από το ποδόσφαιρο και ευρύτερα από το χώρο του αθλητισμού.**

Αφορμή για την εν λόγω Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση αποτέλεσε ρατσιστικό περιστατικό εναντίον ποδοσφαιριστή κατά τη διάρκεια ποδοσφαιρικού αγώνα του Πρωταθλήματος Α' Κατηγορίας, όταν από την κερκίδα των οπαδών της αντίπαλης ομάδας, ακούστηκαν κραυγές πιθήκου απευθυνόμενες προς το πρόσωπό συγκεκριμένου ποδοσφαιριστή, ένεκα του χρώματος και της φυλετικής καταγωγής του.

Όπως σημειώθηκε, παρά την ύπαρξη του οικείου νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου όπως έχει αναφερθεί ανωτέρω, τα οποία διασφαλίζουν την πρόληψη και παρέχουν τα εχέγγυα για την καταπολέμηση φαινομένων ρατσισμού στους αθλητικούς χώρους, εντούτοις στην πράξη φαίνεται ότι εξακολουθούν να ανακύπτουν περιπτώσεις ρατσισμού και απαγορευμένων συμπεριφορών εντός των αθλητικών χώρων, ενώ συναφές με το επίμαχο ρατσιστικό επεισόδιο και εξίσου καταδικαστέα, είναι και η ανάρτηση στις κερκίδες συμβόλων ολοκληρωτικών καθεστώτων τα οποία, είτε αιματοκύλησαν την ανθρωπότητα, είτε προέβηκαν σε ειδεχθή εγκλήματα και γενοκτονίες, ακόμη και εναντίον του ίδιου του λαού τους.

Τέτοια σύμβολα, τα οποία προάγουν την αμφισβήτηση εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας, και υποκινούν το μίσος κατά συγκεκριμένων ομάδων του πληθυσμού, δεν πρέπει επίσης, να έχουν θέση ούτε στο χώρο του αθλητισμού, αλλά ούτε και ευρύτερα.

Άλλωστε η υβριστική «αντίληψη της φυλετικής ανωτερότητας, απομυθοποιείται με τον αθλητισμό» όπως ρητά αναφέρει ο ΟΗΕ, και καθίσταται σημαντικό και πρακτικό εργαλείο για την καταπολέμηση του

ρατσισμού, ενώ ταυτόχρονα, χρησιμοποιείται ως θετικό παράδειγμα κοινωνικής αποδοχής, μέσα από την εικόνα πολυεθνικών ομάδων που εκπροσωπούν ένα έθνος και ανταγωνίζονται για έναν κοινό στόχο.

Η Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση αποστάληκε στον Κυπριακό Οργανισμό Αθλητισμού, για προβληματισμό και για την εκ μέρους του εντατικοποίηση των ενεργειών, προσπάθειών και παραστάσεων προς τις αρμόδιες Ομοσπονδίες και τα σωματεία, με στόχο, αφενός την εξάλειψη του ρατσισμού, των διακρίσεων και της μισαλλοδοξίας από το από το ποδόσφαιρο και ευρύτερα από το χώρο του αθλητισμού, ως αντανάκλαση της κοινωνίας, αφετέρου δε, για την αποσύνδεση του αθλητισμού από οποιεσδήποτε άλλες ιδεολογίες και πεποιθήσεις.

Θ. Εθνική Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

✳ **Δημόσια Τοποθέτηση με αρ. ΑΚΡ 62/2017, ΑΠ 161/2019, , ΑΠ 557/2019, ΑΠ 588/2019, ΑΠ 1798/2019 ΑΠ 1803/2019 ΑΠ 271/2020 και ΑΠ 1252/2020** ημερομηνίας 13 Ιουλίου 2021, **αναφορικά με τη ρητορική που προάγει τον ρατσισμό και την ξеноφοβία και τις ειδικότερες προεκτάσεις που έχει η ρητορική αυτή όταν αναπτύσσεται στο διαδίκτυο** (για την εν λόγω Δημόσια Τοποθέτηση γίνεται αναφορά στη σελ. 16).

✳ **Α/Π 184/2021, Α/Π 190/2021, Α/Π 210/2021, Α/Π 282/2021, Α/Π 358/2021, Α/Π 541/2021, Α/Π 527/2021, Α/Π 621/2021, Α/Π 733/2021, Α/Π 864/2021, Α/Π 921/2021, Α/Π 922/2021, Α/Π 923/2021, Α/Π 957/2021, Α/Π 977/2021, Α/Π 1032/2021, Α/Π 1060/2021, Α/Π 1068/2021, Α/Π 1385/2021, Α/Π 1386/2021, Α/Π 1387/2021, Α/Π 1388/2021, Α/Π 1391/2021, Α/Π 1392/2021, Α/Π 1393/2021, Α/Π 1398/2021, Α/Π1406/2021, Α/Π 1427/2021, Α/Π 1428/2021, Α/Π 1431/2021, Α/Π 1442/2021, Α/Π 1459/2021, Α/Π 1478/2021, Α/Π 1480/2021, Α/Π 1486/2021, Α/Π 1494/2021, Α/Π 1501/2021, Α/Π 1508/2021, Α/Π 1511/2021, Α/Π 1526/2021, Α/Π 1527/2021, Α/Π 1553/2021, Α/Π 1554/2021, Α/Π 1557/2021, Α/Π 1559/2021, Α/Π 1560/2021, Α/Π 1575/2021, Α/Π 1614/2021, Α/Π 1636/2021, Α/Π 1637/2021 και Α/Π 1638/2021** ημερομηνίας 29 Ιουλίου 2021, **αναφορικά με τα μέτρα που λαμβάνονται για καταπολέμηση της πανδημίας του κορωνοϊού και τη συμβατότητά τους με το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων υπέβαλε στο Υπουργείο Υγείας σειρά εισηγήσεων/ συστάσεων.**

Αφού έγινε εκτενής αναφορά στο διεθνές και εθνικό νομοθετικό, νομολογιακό και θεσμικό πλαίσιο που σχετίζεται με τα μέτρα που είχε λάβει η Πολιτεία για προστασία της δημόσιας υγείας από την Πανδημία, καθώς και στις θέσεις/συστάσεις αριθμού Διεθνών Επιστημονικών Οργανισμών, υποβλήθηκαν οι ακόλουθες θέσεις/ διαπιστώσεις:

- Το δικαίωμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παρέχει ευρεία προστασία στα ατομικά δικαιώματα που τυγχάνουν περιορισμών από τα επίμαχα μέτρα, όπως: το δικαίωμα της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής (το οποίο έχει νομολογιακά συνδεθεί με τη διενέργεια ιατρικών πράξεων) και το δικαίωμα στην υποβολή σε ιατρική παρέμβαση μόνο μετά από ενημερωμένη συγκατάθεση του ατόμου.

Ωστόσο, βάσει του δικαίου αυτού, τα ατομικά δικαιώματα, δύνανται, υπό προϋποθέσεις, να τίθενται υπό περιορισμούς, οι οποίοι είναι αναγκαίοι για την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών τρίτων προσώπων και την προστασία της δημόσιας υγείας και της γενικής ευημερίας. Σε κάποια, δε, κείμενα προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων προβλέπεται η ανάγκη λήψης μέτρων, ειδικά για την προστασία του πληθυσμού από επιδημικές ασθένειες.

- Για σκοπούς συμβατότητας με τη νομιμότητα, οι όποιοι περιορισμοί ατομικών δικαιωμάτων θα πρέπει: να προβλέπονται νομοθετικά, να έχουν προσωρινή διάρκεια, να αποσκοπούν σε ένα νόμιμο σκοπό και να είναι απολύτως αναγκαίοι σε μία δημοκρατική κοινωνία. Παράλληλα, τα μέτρα με τα οποία τίθενται οι εν λόγω περιορισμοί, θα πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να συνάδουν με τις αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας.
- Το δικαίωμα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δεν αναγνωρίζει ότι ο άνθρωπος είναι μόνο φορέας δικαιωμάτων, αλλά και φορέας υποχρεώσεων απέναντι στην υπόλοιπη κοινωνία. Επίσης, οι απορρέουσες από το δικαίωμα αυτό κρατικές υποχρεώσεις, δεν περιορίζονται μόνο στην αποχή από ενέργειες ή παραλείψεις που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο την προστασία ατομικών δικαιωμάτων (αρνητική υποχρέωση), αλλά περιλαμβάνουν και τη θετική υποχρέωση του Κράτους να λάβει τα κατάλληλα, υπό τις περιστάσεις, μέτρα (διοικητικής και νομοθετικής φύσης), τα οποία να διασφαλίζουν στην πράξη την απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο.
- Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) έχει αναγνωρίσει ότι η διενέργεια «σχετικά μικρών ιατρικών εξετάσεων», ακόμη και χωρίς τη συγκατάθεση του επηρεαζόμενου πολίτη, μπορεί να μην αποτελούν δυσανάλογη παρέμβαση στο άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το οποίο προστατεύει το δικαίωμα της «ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής». Μάλιστα, στην υπόθεση *Acamanne and Others v. Belgium*, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η διενέργεια, για σκοπούς προστασίας της δημόσιας υγείας, υποχρεωτικών τεστ για ανίχνευση της φυματίωσης, δεν συνιστούσε παραβίαση του άρθρου 8 της Σύμβασης.

- Επίσης, σε Απόφασή του τον περασμένο Απρίλιο (Υπόθεση: Vanŕiĉka and Others v. the Czech Republic) – αναφορικά με προσφυγή γονέων παιδιών τα οποία δεν έγιναν δεκτά σε νηπιαγωγεία της Τσεχίας επειδή δεν ήταν εμβολιασμένα - το ΕΔΔΑ διατύπωσε τη θέση ότι ο υποχρεωτικός εμβολιασμός είναι «αναγκαίος σε μία δημοκρατική κοινωνία», ότι «η πολιτική εμβολιασμού θέτει τους νόμιμους στόχους της προστασίας της υγείας καθώς και των δικαιωμάτων του άλλου..» και ότι οι ενέργειες της Τσεχίας ήταν σύμφωνες με το «βέλτιστο συμφέρον των παιδιών». Μάλιστα, στη συγκεκριμένη απόφαση, το ΕΔΔΑ υιοθέτησε και «την αρχή της κοινωνικής αλληλεγγύης», η οποία, όπως υποστήριξε, μπορεί να δικαιολογήσει την επιβολή του εμβολιασμού, ακόμη και σε εκείνους που αισθάνονται λιγότερο απειλούμενοι από την νόσο, για σκοπούς προστασίας των πιο ευάλωτων ατόμων.
- Τα επίμαχα μέτρα λήφθηκαν με Διατάγματα του Υπουργείου Υγείας, στη βάση του περί Λοιμοκαθάρσεως Νόμου και ήταν χρονικά προσδιοριζόμενης διάρκειας.
- Τόσο η ομάδα ειδικών επιστημόνων στην Κύπρο που συμβουλεύει τους αρμόδιους κρατικούς φορείς για περιορισμό/καταπολέμηση της Πανδημίας, όσο αριθμός Διεθνών Επιστημονικών Οργανισμών, συστήνουν τη χρήση προστατευτικών масκών και τη διενέργεια rapid test για έγκαιρη διάγνωση θετικών περιστατικών, ως μέσο που μπορεί να δείξει την πραγματική επιδημιολογική εικόνα στην κοινότητα. Πρόσφατα, δε, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας συνέστησε ειδικά την πραγματοποίηση διαγνωστικών τεστ στο σχολικό περιβάλλον, ώστε να αποφευχθεί η εξ αποστάσεως εκπαίδευση.
- Το περιεχόμενο των μηνυμάτων που προωθεί το Υπουργείο Υγείας για προώθηση/ενθάρρυνση του πληθυσμού να εμβολιαστεί, συνάδει με τις συστάσεις που έχουν κάνει επιστημονικοί οργανισμοί, για εμβολιασμό του πληθυσμού το συντομότερο δυνατό με τα εγκεκριμένα από αυτούς εμβόλια, τα οποία και διαθέτει το κυπριακό κράτος προς τους πολίτες του. Παράλληλα, την πραγματοποίηση εκστρατειών για αύξηση της εμβολιαστικής κάλυψης του πληθυσμού, συστήνει και το ψήφισμα 2361(2021) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του ΣτΕ, ενώ πολιτικές ενημέρωσης και διαπαιδαγώγησης στον τομέα της υγείας προβλέπει και το άρθρο 168 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ.

Αφού λήφθηκε υπόψη το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, οι συγκλίνουσες ιατρικές απόψεις και συστάσεις, αλλά και τα παρόμοιας φύσης μέτρα που λαμβάνουν πολλές άλλες χώρες, διαφάνηκε ότι δεν ανέκυπταν διαθέσιμοι άλλοι, λιγότερο

επώδυνοι για τους πολίτες τρόποι, για να προστατευθεί το δημόσιο αγαθό της υγείας, από τη λήψη των επίμαχων μέτρων.

Η δε, υποχρέωση ατόμων που δεν έχουν εμβολιαστεί, να υποβάλλονται σε συχνές διαγνωστικές εξετάσεις, αποτελεί πράξη ευθύνης έναντι των ατόμων με τα οποία συγχρωτίζονται (συμπεριλαμβανομένων των συναδέλφων και συμμαθητών τους), ειδικότερα εκείνων που ανήκουν στις πιο ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Περαιτέρω, με μεταγενέστερη Απόφασή του, την 1η Αυγούστου 2021, το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας απέρριψε ενδιάμεση αίτηση που καταχώρισαν 67 πολίτες, για έκδοση προσωρινών διαταγμάτων τα οποία να απαγορεύουν στη Δημοκρατία να αξιώνει την προσκόμιση αρνητικής εξέτασης για την ασθένεια του Covid-19, ως προϋπόθεση για την είσοδο και/ή την παρουσία των μαθητών σε σχολικούς χώρους, καθώς και την υποχρεωτική χρήση μάσκας από μαθητές άνω των 12 ετών. Στην εν λόγω Απόφαση, το Δικαστήριο ανέφερε μεταξύ άλλων ότι: τυχόν εξαίρεση των αιτητών από τις υποχρεώσεις του προσβαλλόμενου διατάγματος θα προκαλούσε ρήγμα στην καθολικότητα των μέτρων, στους μαθητές που δεν προσκομίζουν αρνητική εξέταση δόθηκε η εναλλακτική επιλογή της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης, καθώς και ότι η προστασία του πληθυσμού από τη νόσο Covid-19 επέβαλε την απόρριψη της αίτησης, επειδή «η υγεία αποτελεί το υπέρτατο αγαθό του ανθρώπου».

Στη βάση των πιο πάνω, σε γενικό επίπεδο, τα επίμαχα μέτρα που έλαβε η Κυπριακή Πολιτεία, στα πλαίσια της θετικής της υποχρέωσης να προστατεύσει τη δημόσια υγεία και ευημερία του συνόλου της κοινωνίας, ήταν/είναι εντός του πλαισίου και των παραμέτρων που προβλέπει το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ωστόσο, τα μηνύματα που στέλνονται προς την κοινωνία, αλλά και τα ίδια τα μέτρα, πρέπει να μην λειτουργούν ως μέσο διαχωρισμού και διάκρισης των πολιτών, να μη διαχωρίζουν την κοινωνία σε στρατόπεδα μεταξύ προσώπων που έχουν εμβολιαστεί και προσώπων που δεν επιθυμούν να εμβολιαστούν και να μη δημιουργούν πόλωση, εντάσεις και κοινωνικό στιγματισμό.

Πρόσθετα, η απαγόρευση εισόδου σε άτομα χωρίς SafePass σε χώρους στους οποίους υπάρχει η δυνατότητα συνάθροισης πέραν των 20 προσώπων, ήταν καθολική και δεν συνεκτιμήθηκαν οι ιδιαιτερότητες που έχουν κάποιοι χώροι στην εξυπηρέτηση βασικών αναγκών των πολιτών. Εν προκειμένω, έγινε εισήγηση ότι θα πρέπει η Πολιτεία να διαχωρίσει την πρόσβαση σε ουσιώδεις και μη υπηρεσίες και αγαθά (π.χ. υπηρεσίες δημόσιας υγείας) και να διασφαλίσει την απρόσκοπτη πρόσβαση, χωρίς υπέρμετρος όρους και δη την αναγκαιότητα εμβολιασμού, αλλά να λαμβάνει υπόψη τις εξαιρέσεις και την τριπλή προϋπόθεση έκδοσης του safePass που δεν θα περιλαμβάνει μόνο τον εμβολιασμό, όπως ρητά αναφέρεται στο Ψήφισμα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Περαιτέρω, δεν διαφαίνεται κατά πόσο η διαφορετική μεταχείριση που επιφυλάσσει η απόφαση μεταξύ εμβολιασμένων και μη πολιτών, είναι, υπό τις περιστάσεις, αναγκαία και ανάλογη σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, ενώ λόγω της διαφορετικής μεταχείρισης μεταξύ πρόσβασης σε δωρεάν εμβόλιο και μη πρόσβασης σε δωρεάν εξέτασης ταχείας ανίχνευσης αντιγόνου δημιουργείται διάκριση μεταξύ των πολιτών μάλιστα μέσα από ένα Γενικό Σύστημα Υγείας.

Η μη παροχή δυνατότητας δωρεάν εξέτασης ταχείας ανίχνευσης αντιγόνου δεν προτρέπει μόνο στον εμβολιασμό, όπως είναι ο στόχος της Πολιτείας, αλλά συνάμα αποτρέπει την ανίχνευση των κρουσμάτων, τον περιορισμό τους, την ανίχνευση της αλυσίδας μετάδοσης και κατ' επέκταση την αποτροπή του ελέγχου της πανδημίας και της μείωσης των κρουσμάτων.

Σε σχέση με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για τερματισμό, από την 1η Αυγούστου 2021, του προγράμματος δωρεάν διενέργειας τεστ αντιγόνου και καθορισμό (ανώτατης) τιμής χρέωσης τα €10, σημειώθηκε ότι εξαιρούνταν από το πεδίο εφαρμογής της απόφασης συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού, όπως ανήλικοι που δεν είχαν την επιλογή ή τη συγκατάθεση των κηδεμόνων τους να εμβολιαστούν, εγκυμονούσες, άτομα που έχουν εμβολιαστεί με την 1η δόση του εμβολίου για την περίοδο των τριών εβδομάδων που οφείλουν να υποβάλλονται σε τεστ, και άτομα που έχουν ολοκληρώσει το εμβολιαστικό τους σχήμα, αλλά επιθυμούν να υποβληθούν σε τεστ για σκοπούς παρακολούθησης της υγείας τους.

Σημειώθηκε όμως ο προβληματισμός για το ότι στα άτομα που εξαιρούνται από την υποχρέωση να καταβάλλουν χρηματικό αντίτιμο για τη διενέργεια rapid test, δεν έχουν περιληφθεί και τα μέλη των ευάλωτων οικονομικά ομάδων του πληθυσμού (π.χ. πρόσωπα που λαμβάνουν Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα, μακροχρόνια άνεργοι, μονογονιοί, χαμηλοσυνταξιούχοι, εθνοφρουροί), τα οποία δεν επιθυμούν να εμβολιαστούν. Περαιτέρω, τα μέτρα που εφαρμόζονται, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ειδικότερες περιστάσεις των ατόμων που έχουν αυξημένη ευαλωτότητα (όπως πρόσωπα με χαμηλά εισοδήματα, άνεργους, άτομα με μεταναστευτική καταγωγή κ.ά.), στα οποία οι επιπτώσεις από τα μέτρα ενδέχεται να είναι μεγαλύτερες και δυσμενέστερες σε σύγκριση με τον υπόλοιπο πληθυσμό.

Συγκεκριμένα, στις περιπτώσεις αυτές, η συχνή καταβολή του σχετικού αντίτιμου μπορεί να μην είναι εφικτή, περιορίζοντας τη δυνατότητα των ατόμων να συμμετάσχουν σε ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών ή άλλων δραστηριοτήτων, θέτοντας, έτσι, ζήτημα έμμεσου εξαναγκασμού τους σε εμβολιασμό, κατά παράβαση του Ψηφίσματος 2383 (2021) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του ΣΤΕ που όριζε ότι «η διαθεσιμότητα των πιστοποιητικών στη βάση αρνητικής διαγνωστικής εξέτασης, δεν περιορίζεται σε εκείνους με δυνατότητα πληρωμής...».

Περαιτέρω, το οικονομικό βάρος που μπορεί να έχει μια οικογένεια για την εξασφάλιση ταχείας ανίχνευσης αντιγόνου είναι ένας αποτρεπτικός παράγοντας και εξουδετέρωσης της δυνατότητας εξασφάλισης SafePass , ο οποίος δημιουργεί διάκριση έναντι των πολιτών σε αντίθεση με τα όσα αναφέρθηκαν στο Ψήφισμα 2383 (2021) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του ΣΤΕ, και διαμηνύει ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ(FRA) .

Επιπρόσθετα, η απόφαση για κατάργηση της δωρεάν παροχής εξέτασης, δεν συνάδει με πρόσφατες συστάσεις διεθνών οργανισμών, όπως του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, ο οποίος σε ανακοίνωσή του συνέστησε στα κράτη να αυξήσουν την πρόσβαση σε δωρεάν τεστ και του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA), ο οποίος διατύπωσε τη θέση ότι οι διαγνωστικές εξετάσεις πρέπει να είναι καθολικές, προσβάσιμες, έγκαιρες και δωρεάν, ώστε να διασφαλίζεται ότι όλοι απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους, μπορούν να συμμετέχουν σε διάφορους τομείς της ζωής και να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες χωρίς διακρίσεις. Στη βάση των πιο πάνω διαπιστώσεων, έγινε εισήγηση όπως τύχει επανεξέτασης από την Πολιτεία η απόφαση για κατάργηση της δωρεάν εξέτασης ταχείας ανίχνευσης αντιγόνου από την 1η Αυγούστου 2021 σε συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού, ώστε αυτή να συνάδει με τις θέσεις των πιο πάνω διεθνών οργανισμών.

✿ **ΑΥΤ. 10/2021 & Α/Π 600/2021** ημερομηνίας 6 Αυγούστου 2021, **κατά του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας** αναφορικά με τη μη λήψη μέτρων για τον πλήρη τερματισμό της διάθεσης στην αγορά χαρτιών που συνιστούν κίνδυνο για τη δημόσια υγεία (για την εν λόγω Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση γίνεται αναφορά στη σελ. 8).

✿ **ΑΥΤ 15/2021** ημερομηνίας 8 Δεκεμβρίου 2021, **αναφορικά με το δικαίωμα της Θρησκευτικής ελευθερίας και της ανάγκης για καλλιέργεια κουλτούρας σεβασμού του.**

Με αφορμή δημοσιεύματα του ημερήσιου τύπου για την εμπρηστική επίθεση που πραγματοποιήθηκε εναντίον του Τεμένους Μπουγιούκ Τζαμί στη Λάρνακα στις 2 Δεκεμβρίου 2021, κρίθηκε σκόπιμο και απαραίτητο να γίνει εκ νέου αναφορά στο θέμα των ενεργειών που στρέφονται κατά χώρων λατρείας οποιασδήποτε θρησκείας και μνημείων της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου.

Ειδικότερα, σε κάθε πράξη που αφήνει έστω υπόνοιες μισαλλοδοξίας και έχθρας έναντι προσώπων στη βάση των θρησκευτικών τους πεποιθήσεων ή πράξεις βεβήλωσης της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου, θα πρέπει να αποδίδεται η αναγκαία σημασία και το μήνυμα που, σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να δίνεται

από την πολιτεία, είναι η μηδενική ανοχή σε τέτοιες φύσης ενέργειες που προσβάλλουν ατομικά δικαιώματα και διασαλεύουν την αρμονική συνύπαρξη ανθρώπων διαφορετικών εθνικοτήτων, εθνοτήτων, θρησκειών και πολιτισμών.

Έγινε επίσης εκ νέου αναφορά στις βασικές αρχές που διέπουν το δικαίωμα της θρησκευτικής ελευθερίας και της υποχρέωσης για διασφάλιση της ομαλής εκδήλωσης όλων των θρησκευτικών πεποιθήσεων, στα πλαίσια μίας σύγχρονης δημοκρατικής κοινωνίας, όπου συνυπάρχουν πολλές και διαφορετικές θρησκείες καθώς και στην ανάγκη για σεβασμό και διαφύλαξη του πολιτιστικού περιβάλλοντος και της διατήρησης της ιστορικής μνήμης του τόπου, τόσο χάριν της παρούσας γενεάς όσο και των μελλοντικών γενεών.

Σημειώθηκαν, δε, οι πάγιες θέσεις της Επιτρόπου επί του θέματος, σύμφωνα με τις οποίες, η εξασφάλιση της απρόσκοπτης και χωρίς φόβο εκδήλωσης του θεμελιώδους ατομικού δικαιώματος της θρησκευτικής ελευθερίας μπορεί, επιπρόσθετα, να συνεισφέρει ουσιαστικά στην επίτευξη αρμονικής κοινωνικής συνύπαρξης, κοινωνικής ειρήνης και ομαλότητας, αφού καλλιεργείται, μέσω της, το αίσθημα της αποδοχής και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων προσώπων διαφορετικών θρησκειών, εθνοτήτων και πολιτισμικών καταβολών.

Η ουσιαστική διασφάλιση και προστασία της θρησκευτικής ελευθερίας και της πολιτιστικής κληρονομίας του τόπου, επιβάλλει, όπως επισημάνθηκε, την καλλιέργεια και εμπέδωση των αξιών του αλληλοσεβασμού της διαφορετικότητας και ειδικότερα, της θρησκείας, της παράδοσης και της πολιτισμικής κληρονομίας κάθε προσώπου ή ομάδας προσώπων.

Πέρα από το ισχυρό νομικό πλαίσιο προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κατά των διακρίσεων που, ως κράτος, έχουμε πετύχει, απαιτείται η συνέχιση και εντατικοποίηση δράσεων και πολιτικών, με στόχο την προώθηση και ουσιαστική εμπέδωση των πιο πάνω αρχών και αξιών και την προστασίας της κοινωνίας ευρύτερα από πράξεις μίσους καθώς και διάδοση της γνώσης για την πολιτιστική κληρονομιά σε όλους τους διαμένοντες στον τόπο.

✿ **Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση με αρ. ΑΥΤ. 17/2021**, ημερομηνίας 10 Δεκεμβρίου 2021, **με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.**

✿ **Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση με αρ. ΑΥΤ. 16/2021** ημερομηνίας 31 Δεκεμβρίου 2021, **αναφορικά με την εξάλειψη των ρατσιστικών περιστατικών από το ποδόσφαιρο και ευρύτερα από το χώρο του αθλητισμού** (για την εν λόγω Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση γίνεται αναφορά στη σελ. 29).

I. Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης Βασανιστηρίων

✦ **Ε.Μ.Π. 2/13/3** ημερομηνίας 31 Δεκεμβρίου 2021, **αναφορικά με την επίσκεψη ημερομηνίας 20 Σεπτεμβρίου 2021 στον Χώρο Κράτησης Απαγορευμένων Μεταναστών στη Μεννόγια (ΧΩΚΑΜ).**

Η Επίσκεψη πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των άρθρων 4 και 5 του Ν. 2(ΙΙΙ)/2009, με τον οποίο η Κύπρος κύρωσε το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων και άλλων μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας, τα οποία παρέχουν στον Επίτροπο Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, την αρμοδιότητα να διεξάγει ελεύθερα, ανεμπόδιστα και απροειδοποίητα επισκέψεις σε χώρους όπου άτομα στερούνται ή πιθανόν να στερούνται της ελευθερίας τους.

Στην έκθεση σημειώθηκε, μεταξύ άλλων, ότι, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, στους χώρους όπου άτομα στερούνται της ελευθερίας τους για παρατεταμένο διάστημα δυνάμει της περί αλλοδαπών νομοθεσίας, θα πρέπει να δίδεται προσοχή στο σχεδιασμό και τη διαμόρφωση τους «...για να αποφευχθεί όσο το δυνατόν περισσότερο οποιαδήποτε αίσθηση σωφρονιστικού περιβάλλοντος...» και θα πρέπει να παρέχονται στους διαμένοντες ποικιλία δραστηριοτήτων (υπαιθρία άσκηση, πρόσβαση σε ραδιόφωνο/τηλεόραση, εφημερίδες/περιοδικά, επιτραπέζια παιχνίδια κλπ). Όσο περισσότερο χρόνο κρατούνται τα άτομα, τόσο περισσότερο ανεπτυγμένες θα πρέπει να είναι οι δραστηριότητες που τους παρέχονται.

Στην προκειμένη όμως περίπτωση, αρκετά άτομα διέμεναν στο ΧΩΚΑΜ για μεγάλο χρονικό διάστημα, με όλες τις επακόλουθες επιπτώσεις που αυτό επιφέρει στην ψυχική τους υγεία, πλην όμως όλες οι δημιουργικές δραστηριότητες στο ΧΩΚΑΜ έχουν ανασταλεί ένεκα της πανδημίας, ενώ η πρόσβαση των διαμενόντων στον υπαίθριο χώρο προαυλισμού περιορίζεται σε ενάμισι ώρα ημερησίως.

Ενόψει, δε, του συνόλου των διαπιστώσεων από την επίσκεψη, υποβλήθηκαν οι ακόλουθες εισηγήσεις:

- Να εξεταζόταν η δυνατότητα επανέναρξης, με την τήρηση όλων των αναγκαίων υγειονομικών πρωτοκόλλων, όλων ή μέρους των δημιουργικών δραστηριοτήτων που πλέον δεν υλοποιούνται καθόλου και
- Να προωθείτο η υλοποίηση της εισήγησης της CPT σε σχέση με το χρόνο προαυλισμού των διαμενόντων, ώστε πλέον οι διαμένοντες να έχουν πλέον απρόσκοπτη/ελεύθερη πρόσβαση στον εξωτερικό χώρο κατά τη διάρκεια της ημέρας ή τουλάχιστον περισσότερες ώρες απ' ό,τι σήμερα, με τη λήψη

των αναγκαίων μέτρων ασφαλείας και προστασίας ώστε να προαυλίζονται ανά πτέρυγα.

- Εγκατάσταση σε όλες τις πτέρυγες ξεχωριστών κουτιών υποβολής παραπόνων στο Γραφείο μου και σχετική ενημέρωση των διαμένωντων στο ΧΩΚΑΜ.
- Λήψη των αναγκαίων μέτρων ώστε οι διαμένοντες στο ΧΩΚΑΜ να συναντούν τους οικείους τους σε ένα ασφαλές περιβάλλον το οποίο δεν θα παραπέμπει σε συνθήκες εγκλεισμού και φυλακών.
- Συνεννόηση με τις αρχές του Νοσοκομείου Αθαλάσσιας για τον τερματισμό της ταλαιπωρία των ατόμων τα οποία αναγκάζονται να μεταβαίνουν καθημερινά στο Νοσοκομείο για τη χορήγηση υποκατάστατων ουσιών, ώστε οι εν λόγω ουσίες να τους χορηγούνται από το ιατρικό προσωπικό του ΧΩΚΑΜ.
- Άμεση επιδιόρθωση των υδραυλικών εγκαταστάσεων στα μπάνια.
- Προμήθεια όλων προϊόντων προσωπικής υγιεινής σε όλους τους διαμένοντες στο ΧΩΚΑΜ
- Επίσπευση, αν δεν έχει ήδη γίνει, της εγκατάστασης των καινούργιων ψυκτών νερού σε όλες τις πτέρυγες.
- Επιδιόρθωση/αντικατάσταση της τηλεόρασης στην πτέρυγα γυναικών καθώς και όσων συσκευών ψυχαγωγίας είναι ελαττωματικές/χαλασμένες.
- Επικαιροποίηση των ανακοινώσεων στις πινακίδες των πτερύγων.
- Προώθηση της διακόσμησης των κοινόχρηστων χώρων σε όλες τις πτέρυγες, ενδεχομένως με τοιχογραφίες/ζωγραφίες.
- Κατάλληλη συνεννόηση με την ΥΑΜ ή/και άλλες Υπηρεσίες ώστε τα άτομα που μεταφέρονται στο ΧΩΚΑΜ να έχουν πάντα μαζί τους τα προσωπικά τους αντικείμενα.

ΙΑ. Ανεξάρτητος Μηχανισμός για την Προώθηση, Προστασία και Παρακολούθηση της Εφαρμογής της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες

✿ **Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση με αρ. ΑΥΤ. 11/2021** ημερομηνίας 8 Σεπτεμβρίου 2021, αναφορικά με την παροχή συνοδών στα παιδιά με αναπηρία που φοιτούν στα σχολεία (για την εν λόγω Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση γίνεται αναφορά στη σελ. 18).

✿ **Α/Π 556/2021** ημερομηνίας 8 Σεπτεμβρίου 2021, αναφορικά με **άρνηση του Υπουργείου Παιδείας Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας να υλοποιήσει της απόφαση της Πολυθεματικής Επιτροπής Αξιολόγησης για μείωση των παιδιών της τάξης στην οποία φοιτά παιδί με αναπηρία** (για την εν λόγω Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση γίνεται αναφορά στη σελ. 20).

✿ **Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση με αρ. ΑΥΤ. 14/2021, ημερομηνίας 3 Δεκεμβρίου 2021, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Ατόμων με Αναπηρίες.**

Μαρία Στυλιανού - Λοττίδη
Επίτροπος Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Λευκωσία, 4 Μαρτίου 2022